

Ujabb névsorok:

Ünnepi szám

oroszlországi munkaszolgalatosokrol

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

II. ÉVFOLYAM 39. SZÁM.

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946. SZEPTEMBER 26.

Bucsu... Reménykedés...

Irta: STÖCKLER LAJOS

Sokezeréves zsidó történelmünk egy újabb esztendővel gyarapodott. Eseményekben gazdag multunkhoz csatlakozik a most záruló 5706-os esztendő. Szerke e világon, ahol csak zsidók élnek, megtelnek a szívek reménységgel, vágyódással egy nyugodtabb, boldogabb, megbékélést hozó új esztendő után. Nyugalom, békeség, megértés és szabadság iránti vágy tölti el Izráelt. Ezt keresi, várja és borzalmas szenvedései jogán követeli a maga és az emberiség számára.

Évforduló küszöbén vizsgáljuk az elmúlt esztendőben történeteket, lemérjük minden eseményét és a magunk cselekedeteit. Visszatekintünk a megjárt utra s a vándor tájékozódásával széjjelnézünk, az ut, amelyen jártunk, a mi utunk-e? És ha úgy találjuk, lelkiismeretünk iránytűje a kitűzött cél felé visz, megnézzük, zsidó testvéreink maradéktalanul e célt követik-e? A zárt sorokban velünk haladók tömege ad új erőt, hogy eltérhetetlenül a kijelölt uton mehessünk tovább. Emlékeink súlya nehézzé teszi járásunkat, de ez a nehézkés vis mégis előre, szabja meg cselekedeteinket és marad utjelzője a maradék magyar zsidóságnak.

A hajók segélykérő jeladásaira, az elmerülő megmentésére irányt változtatnak a tengert szelő hajók, a világ minden táján felfigyelnek az emberek, izgalommal várják a híreket s boldogan lélegzenek fel, ha a mentő munka sikerrel járt. A zsidóság hajója mily soká hanyódott s nyelte el a fasizmus viharzó tengere hatmillió testvérünket, de sajnos, még ma sem ébredt fel a világ lelkiismerete. Még tovább kísérletezhet a gonoszsággal párosult butaság szüleménye, az antiszemitizmus. Még mindig csak félelemdultan vonszolhatja tragikus életét a megmaradt zsidóság.

A sötétségből a világosságba repített bennünket a csodával határos felszabadulás és ha a rabság könnyei

elhomályosították is szemünket, mi tudtuk, éreztük, hogy szenvedéseinktől a szabadságot, egyenlőséget, igaz demokráciát jelentő új világ válhat csak meg.

Mi megtanultunk várni, türelmesnek lenni, ökölb szorított kézzel is hinni s ez magyarázza fenntartás nélküli munkálkodásunkat a minden becsületes ember életcélját jelentő demokrácia kiépítésére, mert hitünk, hogy ezen keresztül jutunk el a nyugalomhoz, a békeséghez, amely után sóvárgunk. Ez röviden a mi programunk. A többi a hétköznap gondjának kisebb-nagyobb megnyilvánulása és eközben lehetnek akadályok, nehézségek, amelyeket szerellellettel, odaadással le fogunk küzdeni. Az igazi nagy küzdelem, szent cél: csak az életünket, jövőnket, fennmaradásunkat jelentő demokrácia szolgálata.

A magyar zsidóság ezen az uton indult el s halad tovább a maga és az egyetemesség érdekében. Ezzel véli szolgálni a zsidóság élet-halál harcát igazáért! Ezen az uton járva nyújthatja a legnagyobb segítséget új hazát alapító hős testvéreinek! Így kívánja szolgálni a becsületesen békét, megértést, szabadságot kívánók tömegét! A maga szilárd elhatározásával, a demokrácia győzelmébe vetett hitével reméli elérni az emberiség szebb, boldogabb jövőndjét. Az ujesztendő várásában szétnézünk a maradék zsidó táboron s úgy látjuk, a zsidó tömegek velünk együtt a fejlődés útját járják. Az újév küszöbén hálatalten fordulunk azokhoz, akik közös céljainkért fáradhatatlanul dolgoznak. Hálával és szeretettel gondolunk a világon szétszórva élő, oly sokat áldozó, támogató kezet nyújtó zsidó testvéreinkre, a szabadságért küzdő minden emberlársunkra.

Igy bucsuzunk az elmuló, történelemmé váló esztendődtől és reményteljesen várjuk a ránk köszöntő 5707. es esztendőt.

Ára 1 forint

Fasiszták és „békebeli“ antiszemita

Irta: SÓS ENDRE

A svájci *Aufbau* ban, a jog- és szabadság és a béke e harc-organumában olvassuk, hogy a svájci antiszemita nagyon méltatlankodnak, amikor baloldali körökben egyszerűen fasisztáknak nevezik őket.

A jobboldali *Aufgebot* szó szerint a következőket írja: „Feltűnő, hogy a legkülönbözőbb országok, legkülönbözőbb antiszemita mozgalmait és antiszemita kilengéseit, azonnal fasiszta megmozdulásoknak és náci-excesszusoknak tüntetik fel bizonyos rétegek, amelyek ilyen módon akarják elferelni magukról a figyelmet. Ezek a rétegek a legkisebb zsidóellenes megnyilatkozás mögött, már kiirtandó fasiszta mentalitást és letartóztatandó fasisztákat keresnek.“

Igy ír az *Aufgebot*, a svájci jobboldaliak organuma, amely a második világháború idején nyíltan, most pedig burkoltan szimpatizált és szimpatizál az antiszemita törekvésekkel.

Az *Aufbau* habozás nélkül válaszol erre a cikkre és igenis helyesli azt a felfogást, hogy — mindennemű antiszemita jelenség a fasiszta megnyilvánulások közé sorolandó.

Nálunk is felmerülnek ezek a kérdések. Egyelőre ugyan nem az újságokban — mivel nyíltan antiszemita és leplezettel fasiszta organumunk nincs — hanem a villamosperonokon, az irodákban és a fehér-asztal mellett.

E sorok írójának többször mondták már itt is, ott is:

— Hát minden antiszemita — fasiszta? Hát nincsenek „békebeli“ antiszemiták?

Egy öreg újságíró-kollégám azt szokta hajtogatni:

— Én régiebb antiszemita vagyok, mint Hitler! Mi közöm nekem Hitlerhez?! Én ma is az maradtam, aki voltam: „békebeli“ antiszemita!

Egy nem egészen fiatal hölgy több ízben szememre hányta:

— Miféle demokrácia az, amelyben nem lehetek tetszém szerint floszemita, vagy antiszemita? ... Miféle demokrácia az, amelyben engem, ha történetesen anti-

szemita vagyok, nyomban lefasisztáznak?! Nem, ez nem demokrácia! ... Lám, Angliában úgy szidhatom a zsidót, ahogy kedvem tartja! Mosley, a főfasiszta, szidja is nap-nap után Amerikában pedig vígan működik a Ku-Klux-Klan-szervezet, amely egykalap alá veszi a négerket és zsidókat! Látta a „Weltwoche“-ban a nagy Ku-Klux-Klan-képet?

Uram és hölgyeim, köszönöm a kérdéseket. Tudom, hogy ezek a kérdések a közvélemény nem tudósosan jelentős, de nem is jelentéktelen részét képviselik. Ez a közvélemény-rész ugyancsak a kérdéseket teszi fel magában és magának.

Nos, sietek rájuk felelni

1. Igenis, minden antiszemita — fasiszta! Hogy miért? Egyszerűen azért, mert minden antiszemita mondat hangoztatása — fasiszta jelző továbbadásával egyenlő! Az antiszemita — mint Ilja Ehrenburg mondta — a fasiszta trójai falava, amelylyel becsémpézi a dugarut a demokráciába!

2. Lehet, hogy valaha volt úgynevezett „békebeli“ antiszemita is. Mondjuk, Tiszacsaszár idején. De ez a „békebeli“ antiszemita, amely egyébként szintén gonosz volt, a múlté, amióta a két világháború közötti korszakban megteremtődött a fasiszta és antiszemita szövetés — a monopolkapitalizmus megingott hatalmának erőszakos alátámasztására. A fasiszta és az antiszemita annyira azonosultak, hogy a kezdetben csupán sem zsidóellenes beállítottságu Mussolini-rendszer, a végén szűkszerűen beletorkollott abba az antiszemita-tizmusba, amely a hitlerizmusnál nyomban — már az uralmat megelőző tömegmozgalmi stádiumban — jelentkezett. Nem volt és e pillanatban nincs többé antiszemita-tizmus-mentes fasiszta, vagy fasiszta-mentes antiszemita-tizmus! Ez az igazság!

3. A weimari Németország öngyikosságából okulva, minden demokratikus rendszer és minden demokratikus ország — a formalisztikus de-

demokrácia helyett — a lényegi demokrácia álláspontjára helyezkedik. A lényegi demokrácia azt hirdeti, hogy demokratikus rendszerben és demokratikus országban csak oly pártok és mozgalmak szerepelhetnek, amelyek végző célkitűzéseik tekintetében sem térnek le a demokrácia útjáról. Az antiszemita vallói és követői pedig, ha ma demokratikus módszereket is használnak és demokratikus eszközöket vesznek igénybe, a végén kétségtelesen oly állapotokba kívánnak, amelyek mindenek nevezhetők, csak éppen demokratikusoknak nem. Az antiszemita törekvések egy népréteg elnyomására, vagy kiűzésére törekednek, a demokrácia viszont, ha nem család és nem népmítos, szembeszegül minden erőgömmással és deportálással ...

Hogy Angliában beszélhet és írhat Mosley? Csakugyan beszélhet és írhat. Miért? Mert Angliában nem volt hitlerizmus és feltehető, hogy sohasem lesz. Mosley-t a brit szigeten politikai bohócnak tekintik és egy bohócnak mindent szabad. Csörgőszóval antiszemita-tizmus is lehet dalolni, mert mégiscsak az valami különbség — bár nem sok — a lázító Horst-Wessel dal és a cirkuszi kuplák között.

Ami pedig a Ku-Klux-Klan-szervezet amerikai működését illeti: a fehér-csuklyás gengszterek valóban itt-ott némi zürzavart csinálnak misztikus külsőségu néger-rablásokkal és zsidó-szidalmozásaikkal. De a legmerészebb fanlázija ku-klux-klanista sem mer ábrándozni arról, hogy az Egyesült Államokban fehér-csuklyás uralom lehessen. A Ku-Klux-Klan antiszemita-tizmus tehát veszélytelen „fricska-antiszemita-tizmus“.

★

Magyarországon, ahol az antiszemita-tizmus jelszavaival vezették félre a középosztályt és kótyagosították el az ifjúságot, az antiszemita-tizmus utja egyenesebben vezetett a Széchenyi- és Szálasi-rezsimbe, mint másutt a hasonló fasiszta-tizmusokba. Nálunk az olyan csoport, amely antiszemita propagandát űz, egyben fasiszta igazolást művel. A magán-antiszemita frázisai pedig nem tesznek egyebet, mint elárulják a lelkekben élő fasiszta-rokonszenvet.

A demokrácia nem tűrheti az antiszemita-tizmust. Sem tömegformájában, sem egyéni kivételéseiben. Hangos antiszemita-tizmusnak nem lehet helye a magyar demokráciában sem szóban, sem írásban. A tüzet és vizet még sohasem sikerült összebékíteni!

Az iparjogositványok felülvizsgálatát és bemutatási záradékkal való utólagos ellátását 1946. évi október 15-ig kell kérni

A Magyar Közlöny szeptember 18-iki (212.) számában megjelent a kereskedelem és szövetkezetiügyi miniszternek e tárgyban kiadott 37.500/1946. K. Sz. M. számú rendelete. Eszerint a 3300/1946. M. E. számú rendelet hatálya alá tartozó valamennyi iparjogositvány felülvizsgálatát 1946. évi október hó 15. napjáig kell kérni. Ide tartoznak tehát azok az iparjogositványok, illetve engedélyek, melyeket kereskedésre, valamint a kereskedelem és szövetkezetiügyi miniszter ügykörébe tartozó ipar, (ideértve a bank és pénzügyi üzemeltetést és az értékpapír-kereskedést,) gyakorlására adtak ki.

Az iparjogositványok felülvizsgálatát az iparjogositványok (és pedig minden iparjogositvány) záradékolása előzte meg. Ugyanis a 4969/1945. K. K. M. sz. rendelet kimondotta, hogy minden iparos és kereskedő köteles iparjogositványát az illetékes elsőfokú iparhatóságnál a rendeletben meghatározott időpontig záradékolás

céljából bemutatni. E határidőt annakidején 1946. április 30-án állapították meg. A fenthivatkozott rendelet ezt az időpontot ugyancsak 1946. október 15-ig hosszabbította meg, kimondva, hogy az a kereskedő (iparos), aki iparjogositványának a 4909/1945. K. K. M. számú rendeletben előírt záradékolását április 30-ig nem kérte, az iparjogositványt kiállító I. fokú iparhatóságnál 1946. október 15-ig kérheti a bemutatási záradékkal való ellátás utólagos engedélyezését. Ezen utólagos kérelem teljesítését az iparhatóság csak abban az esetben tagadhatja meg, ha megállapítja, hogy az iparjogositvány (pl. nemgyakorlás vagy megvonás miatt), hatályát veszítette.

Dr. E. GY.

KI TUD

Kis László

maestról, 101/67 tábori szám, 1944 novemberében Hegyeshalom felé vitték. Szíves értesítést kér aggódó edesanyja, öz. Kis Mórné, Veszprém-lényi-utca 69.

A kúrtharsogás napja

Irta: dr. Katona József, pesti rabbi

„Emlékezz Ábrahám szövetségére és Izsák önfeláldozására, hozd vissza Jákob sátrának azt a dicsőségét és segélj meg minket Neved kedvéért.“

Ujév előtti napon — „zöchaur börisz“ reggelén — az ösök érdemére emlékezzünk és egész nap szent készülődéssel várjuk a nagy ünnep beköszöntését... Hajnali órában a templomba sietünk ezen a napon és hünbocsánatért esedezünk. Azután egész nap elkészítünk mindent „a kúrtharsogás emlékeztetésének napjára“, alamizsnát osztogatunk: jót eszünk, majd alkönyt felé ünnepi áhítatra a templomba megyünk.

„Az év kezdetére“ a háziasszony hófelér asztalt terít a család otthonában, a terített asztalon elhelyezi a

FONOTT ÜNNEPI KALÁCSOT ÉS MÉZET,

meg édesített ételeket, hogy az új esztendő első napját általuk jelképesen is megédesítse. Meggyújtja az ünnep dicsőségére a kárcsu, fehér gyertyákat és áldást mond felettük. Imádkozik férjéért, gyermekéért — békéért, szeretetért és boldogságért.

A templom Ros-Hásónó napjára ünneplő fehérbe öltözik mindig, aranyhímzésű fehér kárpit csillog ilyenkor a Trigyszekrényen,

FEHÉR KÜNTÖSSEL ÉKESITJÜK

a Tórákat; az ünnep mindkét napján fehér gyolcsingben — „kittiben“ — imádkoznak jámbor férfiak és fehér terítővel borítjuk be az előimádkozó-asztalt is, meg az imaszéket is. Fehér álm igézete dereng e napokon templomainkban, hiszen a jövődő születik ilyenkor a zsidó ember számára...

„A hetedik hónapban, a hónap elsején szent gyülekezések legyen, semmi nehéz munkát ne végeztetek, a harsonariadás napja legyen számotokra“ — így rendelkezik az Irástól az ünnepünkről. Ábrahám és Izsák életéről olvasunk szent Tóránkból mindkét nap délelőttjén, Sárát és Hannát látjuk, mert a hagyomány szerint e napon hallgatta meg Isten fohászkozásukat. Az ösök szent élete példát mutató a mi számunkra és amiképpen az ő

EGYÉNI EMBERI SORSUKBAN

megnyilatkozik Isten gondviselő kegyelme, úgy öröklik felettünk is Isten irgalmas szeretete. Ezt hirdeti minékünk a próféta is szent napunkon: „Így szól az Örökkévaló: Fojtsd el könnyeidet, hogyd abba a sírást, szenvedésednek van jutalma! — így szól az Isten: Visszatérnek még gyermekeid“.

... Azután elővesszük a hibállan kos szarvából készült harsonát — a sófárt. Felhangzik ajkainkon a zsolttáros ima: „Felemelkedett az Isten kúrtharsogás idején, az Örökkévaló utalkodik harsonazengés között“. Felbug a kúrtharsogás „tökió“ ébresztő szózatával, utána felzokog a „süvörini“ megfőrt panasza, majd elhangzik a „törüó“ riadozása.

HITET, REMÉNYT, FELBUZDULÁST HIRDET

A kúrtharsogás minden hangja: világteremtésről, kinyilatkoztatásról, harci győzelemről, megváltásról szól szava. „Boldog a nép, amely megéri a harsonazengést; Örökkévaló, arcod fényében járnak.“

Félelmetes napok ezek, a vallásos áhítat a nagy ítélkezést éli át bennük: „Valóban ítélkezés napja ez“. A Világ Királya, szent és félelmetes, ül magasztos dicsőséges trónusán, himnuszokat éneklünk előtte, magasztaljuk világhuralmát és hünbocsánatáért esedezünk. Imádkozunk hozzá, hisz ő az — Atyánk, Királyunk“.

UNESZÁNE TAUKEF

A főimádságban felszáll a templomokból és zengésével betölti a mindenséget. Ezzel az áhítatos zsolozsmával odaállunk a feltárt Tóra-szekrény elé és Isten imádatában megszentelődő lélekkel dalolunk: „Hadd zengjük e nap fenségét,

nagyságát, mert félelmetes és magasztos az“. Ezen a napon Isten a bíró, a fenytő, a felismerő és a tanu. Mindent tud, felír és megpecsétel. Előtte nem marad rejte semmi: kinyitja a „megemlékezések könyvét“, amelybe minden ember maga írta be sorsát. Megszólal a sófár, halk suttogás hallatszik — az angyalok is megijednek: „Valóban az itélet napja ez“.

A szent sejtelen valóra vállik, az ujév küszöbére lépünk, Isten előtt állunk s „ahogyan a pásztor szemmellartja a nyáját, minden juhát terelőbotjón bocsajtja át, azonképpen bocsát át, vész számba ő minket“. Mit hoz az új év, mi lesz a sorsunk? „Ki fog élni és ki fog meghalni?“ Fájdalmas kérdések reszkettetik meg szívünket, támoogyva nézünk a jövő felé és választ csak az imaigéretében lelünk:

„BÜNBÁNAT, IMÁDSÁG ÉS JÓTETT, ELÜZIK A GONOSZ VÉGZETET“.

... Minden korok zsidó történelmének legnagyobb halottja a mi mesterünk, Mózes. Az ő sírját mégsem keresheti fel senki, mert ismeretlen helyen Isten temette el őt. S azt tanítja a hagyomány, hogy amikor a nagy mester meghalt, Isten sírt felette. Könnyeiből a Nébó hegyén kis esermély keletkezett, amely azóta is ott esörgedez, de nappal eltűnik mindig, csak éjszaka folydogál. De Szólichosz hajnalán áradni kezd a kis patak. Ujév napjaira folyamává duzzad s egész nap látható, mert behull akkor minden bünbánó zsidónak könnye.

S ha bepillantunk az áradó vizekbe, meglátjuk azokban a bünbánó zsidó embert vétkünk árjában látjuk ott gyalgó önmagunkat: Isten fájalmában tükröződik a mi valódi lényünk, igazi éniünk. És ilyenkor Isten is belenéz könnye tükrökébe, belenéz s látja abban a zsidó ember igaz büntetését s elfogadja a zsidó lélek megtérő áldozatát...

... Diadalmasan harsog újra meg újra a sófárkürt hangja: „Vajjon van-e nép, amely nem rezdül meg szavára!“... S a „tökió gödauló“ győzelmi harsonája, Isten előtt térdrehulló imádkozók alázata, örök szent megérzések öröme, bánata e magasztos napon mind-mind a szenvedő Izrael életének vigaszos ajándéka, kincse, öröme, üdve, boldogsága. Ezért hullott könnye évezredek óta. Történelmi egyedülvalóságában egyetlen menedéke minden korokban e hagyományoknak dus öröksége... Ünnepeink szent vágyakozásában, megételezésben és fenntartásában rejlik létünk esodája s e hagyományok nosztalgiájában él ma is minden zsidó lélekben az újévi kívánság: „Isten írja és pecsételje meg jóra sorsunkat...“

DR. LANGER NORBERT

öt nyelvjű, kölcsönkönyvtára

ANDRÁSSY-UT 58

TARTALMAS, OLCÓ SZÓRAKÖZÁST NYUJT
CSAK NÉHÁNY FILLÉRE KERÜL NAPONTA

Beiratkozás bármikor!

WEISZ MENDEL-féle

ORTH. KÓSER

jó ebéddel és friss vacsorával várja vendégeit
Lakodalmakat elvállal.

ROSENTHAL vendéglős

Wesselenyi-u. és
Kazinczy-u. sarok

A Mazot beszámoló gyűlései a VII. kerületi és a IX. kerületi tagozatok előtt

A Mazot-nak a magyar zsidóság jelenlegi helyzetéről adott ismertető gyors népszere-rűsre lettek szert. A helyi csoportoknak azokon a gyűléseken, amelyeken ezeket a beszámolókat tartják, tömegesen jelennek meg a körzetek zsidó polgárai és helyeslt magatartásukkal igazolják a zsidóság mai vezetőinek politikai vonatkozását.

Szeptember 18-án a Magyar Zsidók Országos Egyesülete VII. kerületi tagozata tartott ilyen beszámoló a körzet Bethlen-téri helyiségeiben. A beszámoló előtt dr. Elek Imre a körzet elnöke üdvözölte a megjelenteket és adott kifejezést a közös zsidó sorsban, a közös szűbb jövőben osztozni kívánó magyar zsidó egység utáni vágyának, majd dr. Pásztor József számolt be a hazai zsidóság aktuális problémáiról. Nincs gettó, nincs sorvasztó munkaszolgálat, már nem gyilkolják le ártatlan hitestvéreink ezreit — mondotta — de még mindig sötét az ég felettünk. Nem váltak valóra a felszabadulás utáni nagy várakozásaink. Szeretettel várunk és bármikor a velünk szemben elkövetett bűnöknek csatlódtunk. Tudatában kell lennünk annak a ténynek, hogy a hamu alatt még mindig ott lohog a gyűlölet parazsa. A zsidóság még mindig veszélyben van. Felmerül a kérdés, mit tehetünk a veszély leküzdésére. Kétségtelen, hogy a külföldi segítség nélkül elvesztünk volna, de rá kell jönnünk arra is, hogy elsősorban magunknak kell segítenünk saját magunkon. Dolgozunk kell és úgy kell viselkednünk, hogy ne szítsuk az antiszemitizmus tüzeit. S van egy nagy bűnünk: a széthúzás. Az átért borzalmak sem forrasztottak egybe minket. Egyesek szembehelyezkednek a zsidóság hivatalos vezetőivel, azokkal, akik a veszélyek idején kártartottak a vártán és amikor elvonnak a vihar, odaálltak, hogy új életet teremtsenek a romok felett. És mégis akadnak egyesek, akik vádaskodnak, hogy elutér-bé helyezték magukat, vagy pusztán azért, hogy zavart keltsenek. Mi szeretnők a legjobban, ha helyredlana a béke, ennek érdekében alakult a Mazot is, mely egységbe akarja kovácsolni az ország zsidóságát, hogy hozzáláthassunk a komoly feladatok megvalósításához. Nem szabad több elzárkóznunk a külföldtől — hangsúlyozta beszéde további során dr. Pásztor József. — Kötölességünk, hogy szerettel gondoljunk Palesztinára. Ha a kereszténység szembe Rómára tekinthet, ha a mohamedánok hitvallással velük körül Mah-

kát, akkor nem lehet bűn, ha a zsidóság Palesztinára gondol. Külföldi kapcsolatainkat sem kell tartani, övni és ápolni kell. Befelé azt szeretnők, ha minden munkaképes zsidó dolgozna. Aki nem dolgozik, a reakciót segíti, nekünk pedig mindent el kell követnünk a demokrácia erősítésének érdekében. Segítenünk kell a szegényeknek, betegeknek és munkaképtelnek. Ezek azok a feladatok, melyeket el kell végeznünk saját jól felfogott érdekeinkben. Vezetőink azonban csak úgy tudják ezeket a feladatokat megoldani, ha törekvéseinkben a zsidó tömegek támogatják.

Domonkos Miksa szolt ezután a VII. kerület többségét alkotó dolgozó, zsidó kispolgári réteghez. Bejelentette, hogy a Mazot kezdeményezésére a Joint 70 égyas tüdőbeteg-szomatóriumot létesít Sashalmon. Felszólította azokat, akik igénybe akarják venni ezt a szomatóriumot, jelentkezzenek a Mazot bármelyik szervénél. A napokban lefolyt győri rabbi-bekutatási ünnepélyen tapasztalt élményeiről szólva, többek között megemlítette, hogy azon a felekezetről egyetértés követendő példaként megjelentek az összes egyházak lelkes-szel, a főispán, polgármester és valamennyi párt vezetői is. Szembeszállt azzal a hiedelem-mel, hogy nem számítunk ebben az országban, csak bátran és önzetelenen kell fellép-nünk. A megbékélés ügye tekintetében a zsidóságon belül is hibák vannak. Elvárjuk minden öntudatos zsidó polgártól — fejezte be szavait Domonkos Miksa —, hogy ne kövesse azokat, akik elárulják a zsidóságot.

Dr. Szeiffert Géza kijelentette, nem véletlen az, hogy mostanában oly sok szó esik a zsidó dolgozókrol, mert a kor-szellem követelése folytán a jövő zsidó társadalmában csak a dolgozóknak lesz helyük. Legelső feladatunk a zsidóság emberi jogegyenlőségének ki-vívása. Ebben a küzdelemben kívánja a Mazot a hitközseget és az összes hivatalos zsidó szerveket támogatni. További feladatunk a felújandó anti-szemilizmus leküzdése. Az any-nyira áhitott egység sem valósíthatott meg meg, mert még mindig vannak frakciók, még mindig vannak olyanok, akik ugródeszkának tekintik a zsidóságot kicsinyes céljaik megvalósítására. A tisztességes zsidók nevében üzenjük nekik, hogy tovább nem tűrjük üzlet-meket. A zsidóság vezetői hi-vatásuk magasztán állnak. Az elsődleges fontosságú munkáik után kidolgozták a demokra-tikus választójogot, melynek

alapján a zsidóság nagy táme-gei megválaszthatja azokat, akiket vezetőikül kíván.

Dr. Elek Imre jelentette be ezután, hogy a helyi csoport ok-tóber 8-i ülésén a közösség tag-jainak kívánságait fogják meg-hallgatni. A Mazot közérdekű céljai elérésében munkatársként akarja maga mellett tudni a közösség minden egyes tagját.

Dr. Schwarcz Benjámin rabbi zárószavaiiban azokról az idők-ről emlékezett meg, mikor az elnyomatás idején házról-házra járva kereste fel és báfo-ritotta hiveit. A felszabadulás utáni első utja a Sip-utca-ra ve-zetett, ahol a legnagyobb mun-kában találta a zsidóság mai ve-zetőit. Nekünk kell felépíteni az új zsidó életet. Ha mi azt akar-juk, hogy vezetőink szavának döntő súlya legyen, egységesen kell mögöttük sorakoznunk, mert minden vezér annyit ér, mint amennyi erőt a mögötte álló tö-meg képvisel — állapította meg dr. Schwarcz Benjámin rabbi — majd valamennyi jelenlevő kö-zös óhaját kifejező következő szavakkal fejezte be beszédét: — Egysült erővel, egy szívvel és egy lélekkel akarjuk megte-rementeni a szűbb, boldogabb zsi-dó jövő alapjait.

*

A pávatulcai kulturteremben tartotta esztendőnk, szeptember 19-én a Mazot IX. kerületi ta-gozata beszámoló gyűlést.

Künnstädter Vilmos, a körzet elnöke a megjelentek üdvözlésé-vel nyitotta meg az ülést, majd rövid beszédben körvonalazta az Egyesület célkitűzéseit. Az ország újjáépítésének előmozdi-tására egy termelő- és hitelszö-vekezet alakítását javasolta, mely ellátna az iparosokat és kereskedőket olcsó hitellel és szövetkezeti alapon könnyű fi-zetési feltételeket nyújtana. Az antiszemitizmus elleni halásos küzdelemben kívánatosnak tar-taná az egész magyar társadalom megmozdítását egy vallás-különbség nélkül megalkotandó szerv formájában, amely felvi-lágosító előadások keretében hirdetné az emberi egyenlőség elvét.

Ezután Szigei Jenő, a Ma-gyar Színház fogja adta elő Goda Gábor, Fűszeresbalt című szimbolikus legendáját, majd Róbert Mária, a Magyar Szin-ház tagja Szabolcsi Lajos, Gra-nadai dóm c. utitervét mondta el.

Domonkos Miksa rövid fel-szólalásában kifejtette, hogy az egyesület sok nehéz feladatot szeretne megoldani. Ezekben a megoldásokban mutatkozik meg a régi és új rendszer közötti különbség. A régiak, ha nehéz-ségekkel álltak szembe, legfel-jebb azt mondták: imádkoz-zunk. Az újak az imádság hely-lett harcolni is akarnak céljuk megvalósításáért. A zsidó köz-élet tele van problémákkal. Ilyen probléma a magyar zsidó-ság állásfoglalása a békeérte-kezet előtt. Szükség volt arra, hogy a magyar zsidóság a kül-földi zsidóság segítségét kérje Magyarország részére egy igaz-

ságos béke érdekében. Demo-kraták vagyunk és sorsunk össz-függés ennek az országnak minden munkájával és minden munkásával. És ha külföldi test-véreink segítségét kértük, tettük ezt azzal a megindokolással, hogy egyellen védelmünk, a de-mokrácia, erősödjék. A Mazot egyik célkitűzése az — mon-dotta beszéde másik helyén Do-monkos Miksa, — hogy miú-denki szabadon hozzáférhes-sen a zsidó ügyekhez és meg-mondhassa a maga egyéni véleményét.

Dr. Pásztor József ismertető-ez után a IX. kerületi tagozat kö-zönységével a zsidóság jelenlegi helyzetét.

— A zsidó ember — mon-dotta — súlyos gondokat visel a vallán, a saját és a közösség gondjait. A magyar zsidóság szorongatott helyzetben van. Még mindig nem jött el a béke számuira. Kunnadaras, Ózd, Miskolc nem a megbékélést szol-gálgják. A más felekezetek pap-jai ne nekünk, hanem saját hit-veiknek prédikálnak a megbé-kelésről. Mindent egybevetve, a helyzet egyáltalában nem meg-snyugtató. Felvetette a kérdést, hogy mit kell ez ellen tennünk. Elsősorban meg kell kísérel-nünk saját magunkon segíteni. Első módja ennek, kivételment hibáinkból. Széthúzás tombol körünkben, megbékélés helyett. Az egyenlenség szálljanak magukba most az ünnepek előtt és szolgálják az igazi zsidó, megbékélés ügyét. További hi-báink a szalmaláng-lelkesség, a túlhangozkodás és a felülműlt viselkedés, melyekkel kihívják nyílt és tilkos ellenségeink anti-szemilizmusát. Önvédelemre van szükségünk, amelynek megszerve-zése a Mazot egyik fontos program-pontját képezi. Beszé-de befejezésekképpen a zsidó asszonyokat kérte, hogy men-nél nagyobb számban gyűlekez-zenek a Mazot zászlója alá.

Borzalmak!

kiket később Dachauba és Buchenwaldba deportálták, KI TUD

Buchwald Pálról

Nagyon kéri aggódó édes-apja értesítsék, bármit tudnak róla, Buchwald, Szeged, Mikszáth Kálmán-utca 19.

Cross foglyok!

KI TUD

Kellner László

textilgyőrszóló (1911) munkaszóló ki 1942 november 26-án indult 60-6000-óról 100/39 szízzóddal.

Kellner Ernő

(1905) fűszerker., ki 1942 nov. 1-én indult Kapuvárról 101/7 szízzóddal. Aki bármit tud róluk, értesítsen! Kellnerné, Bp., V., Csáky-u. 32.

KERESEM

Silber Salamont

született Sátorajauhely 1912. 1944 májusban Auschwitzba depor-táltak. 1945 februárban Buchen-waldban látták. Aki további sor-sórol tud, értesítsen feleségét: Bfbaum Gyuláné; Silber Salamonné Budapest, Wessóly-utca 68. H. 7

Mi lesz veled zsidó emberke?

Írta: György Endre

Falada regényének aggodalmaskodó címét és szárnyaszegett kisenber-lőseinek bátoritan, révedező és kőkedő kérdését ákjattuk kibővített formában cikkünk fölé. Pinneberg Johannes-nek és küzdőtársának: Barika-nak, ennek a számadó emberpárnak a létharctól megkínzott, fáradt lelkőben ágakódótt fel a kíváncsiság, amikor a keserves világra jött gyermeküknek sorsát szeretnék volna megtudakolni: Mi lesz veled emberke? Mi lesz veled, ha már velünk is ez van? Hogyan fogsz tudni megküzdeni az élet-viadatban roád leselkedő veszedelmekkel? Azokkal a farkasvermekkel, csapdákkal, amelyekét a gonoszság ásott és azokkal a gátakkal, akadályokkal, amelyeket cseppet sem nobilis ellenfeleid és határozottan gonosz ellenségeid vetettek az utadba? Bizony a gyenge kis Lurkó-ra, (ahogy rajongó szülei extázisos hevületükben nevezték) és valamennyi társára, a korábban és később fogant Lurkókra az elkövetkezett korszakban pusztító, ideghasogató recsegés-ropegással reászakadt az egész világmindenség épülete. A romok közül vajmi kevés ember és emberke tápázkodott fel. Aki kimaszolt alóluk, az se teljesen épkezleb. Végtagjait összeroncította a törmelek, mellét behorpasztotta a téglá, fejét betörte a deszkadarab, arcát, bőrét megszebezte az üvegszilánk. Annak pedig, aki töretlenül hozta felzárare földi porhüvelyét, a kékére szállt reá a pernye, a mész, a füst. Utótt-kopottan, homályos tekintettel jár-kele tovább a világban.

Ez lett veled általában emberke. És még inkább ez veled zsidó emberke. Hogy mi lett veled, velük és velünk, akik több-kevesebb szerencsével kibujtunk az összeomlott épület habarcs, cement és oszlop-halma alól, azt tudjuk. Most azt szeretnők kikémlelni, arra vagyunk joggal kíváncsiak, hogy mi lesz veled? Milyen sorsot szánt neked a hitokzatos jövendő? Hogyan fogsz végigsánnikolni törött lábbal, összeroppanlott gerinccel, sajtó test-tagokkal a neked kijelölt életuton? Eltűnik és eltűnhetik-e a páni félelem, az ettől hályogossá

vált tekintetedből, kinarad, eloszlik-e sarokbaszorított, puskacső elé állított ember hangjának szűkölése, megszűnik, megszűnnek-e a félelem a holnap bizonytalanságától, lehet-e végre ugy élned, ahogy abban az ugynevezett „boldog békeidőben”, amely ugyancsak nem volt boldog, de legalább halálfelelemmentes, magadnak megálmodtad?

Igazán kevésről van szó. Az igények, vágyak, álmok szétporladtak. Öbágytuk ezeket az aknamezőkön és a német lágerekben. A szeretett és szerelmatos hozzánk tartozók füstté vált létével együtt túvoztak az ember-sütődék kéményén át. Vagy talán éppen ez az elérhetetlenül szerénytelen kíváncsalom? Sokkal több, mint amit a felzaklatott, a közelmúltbeli véres kaland izgalmaiktól még ma is libegő kor adhat? Olyan elérhetetlen álm-e, hogy gyermekünket a megértés légkörében szabad emberként felnevelhossuk? Hogy barna, nem is túlságosan foszlós kenyőriünket megkereshessük és azt a sikált, vagy a kockás abrosszal (amelyet a nyilas, vagy nyiltalan szomszéd, jó-akaró, esetleg a vice kegye védtelenül meghagyott) letakart asztalnál, Isten jószágára való gondolással, a megfigyalkozott családi körben elfogyaszthassuk? Hogy olykor hátaltelt szívvel imádkozhassunk és emlékezhessünk mindarra, ami a múlt emlékei közül szép? Hogy egy zavartalan zughan, egy-egy könyvet elolvashassunk? Hogy gyertyát gyújthassunk lelkünkben és a valóságban az ellávoztalt tisztelőtérre? Hogy élhessünk végre csatazaj, meghajszoltság és összekuszálódás nélkül? Hogy lassu és kímélt léptekkel mehessünk végig a fasorral szegélyezett uton, amelyen életünk halynuját cipeljük a mély gödör felé?

Nem, igazán nem kívánunk egyebet. De elzoghán a vérfolyam, amely vad erejével elsodorta a hidakat, gátakat, hogy szennyes hullámaival mindent, de mindent elöntsön, újra megindultak az élet malmait. És ezeknek köveit köztölt szerle a nagyvilágban zsidók örökdnek. Lengyelországban perzselő tűzzel lángolt fel újra az anti-

szemitizmus, Szlovákiáról nemrégiben azt olvastuk, hogy ott még mindég fára, lámpavasra való felmagasztalás a jutalma a nemleiszó „fajúnak. Itt jött a közelmúltban a párisi zsidólap magyar szerkesztője. Nyilvánosság előtt adott ismertelöjéből derült ki, hogy a fészabadított németországi táborokban, ahol még ott sinylödnek a voít deportáltak, sokhelyen változatlanul azok az égetnivaló gazemberek az örök, akik annakidején az SS parancsára, de a maguk vérongzó természetének kielégítésére ütötkéverték, halálbüntöztek a szerencsétleneket. Halottunk vészesen antiszemita táborparancsnokok garázdálkodásairól, ami nyilván nem mindenben felel meg az őket szolgálalba állító nyugati demokráciák intencióinak.

A békekonferencián, a Luxembourg-palota hívös termceiben is sok szó esett a zsidókról. Délkelet-Európa zsidóságának fájó sebeit honcolgatták az egyesült nemzetek hatalmai. Jöszöndéku, tudós sterilközű felcserek nyultak a beteg testhez. Nyomogatták, szorongatták a fájó tagokat; érthető, ha a hatalmas vérvesztés után még mindig igen gyöngye lábadozók, különösen a lakius és nem eléggé tapintatos ápolók érintésére, felszisszentek. Izuttal nem szölnk a konzultálók vitájába; csak szívszorongva lestünk be a kórhelytükön a betegszobába. Mi lesz a nagybeteggel? Mert annak nem adták meg azt a kíméleti időt, ami az ilyen életveszélyes operáció után a rekonvalescenszt megilleti. Tulsokat emelgetik ki az ágyból, teszik ismét hordágyra, fölöslegesen szaggatják fel a köléscit, amelyekkel együtt a hegzedő bőrfelület megint kisebesedik. A tanár urak éles pincetákkal és lancettákkal igyekeznek egymást tudományos elméleteik helytálló voltáról „meggyőzni” és a gyögmódról folytatott vita hevében bele beleszarnak magába a betegbe is. Egyikük védő-paragrafusokat ajánl a legyengült paciens — a zsidóság — egészségének megóvása érdekében, a másik ellenzi, mert talpraáll az magától a friss levegőtől is, melyet megtisztítottak baktériumaitól. De a segédorvosok, altatók, ápolók, műtösnök és

más hűbák, akik közölről szemlélik a beavatkozást, azt állítják, — ők felelnek a megfigyelés hiélenségéért és csálbatalanságáért. — hogy a beteg igazán, minden különösebb fáradság nélkül felsorolhat a műtöasztalon, mert a kirurgusok időnként teljesen megfedekeznek arról, hogy miért állanak tetőtől-talpíg fehér köpenyekbe és gyolcsokba öltözve a műtölámpaszikrázó fényében. Hagyják a tudományt és az új eljárások kialakulását; ehelyett az egyik specialista azért ajánlja a zsidók megvédését a szülőhazájukban, hogy eszükbe ne jusson az ősi földre kíváncsni, amelynek „védelme” és amelytől a jogosultak visszatartása amugy is túlzóltan nagy fáradsággal jár. A másik gyógy mód tudorai viszont éppen azért nem oltabnazák különösképpen a még megmaradt kevés számú, sorvadtt testű pacienszt, mert azok nem akarván az itt-ott még lappangó, sőt egyre aktívabbá, esetleg agresszívabbá váló reakció martalékaul esni, idővel szedik sálorfájukat és a megszentelt hon után vágyakozva, fokozzák a zür-zavart, amelytől fő a zsidó őstalaj és az új otthon fölött parancsnokló nagyhatalom feje.

A gall fővárosban a védelem sülségességéről és módzatairól tanácskoznak. Eről persze nem tudhat itthon

„A JÓ EGÉSZSÉG
ELSŐ FELTÉTELE
... A TISZTASÁG”

Ezt gyorsan elérheti a közismert FREGOLÁN tisztító és suroló paszta használata után. Nagytakarításnál lakkozott fehér ajtók, ablakrákák, csempe, márványtisztítására, parketta surolására legjobb a FREGOLÁN paszta. Kérjen vagy rendeljen MEG MA egy doboz FREGOLÁN pasztát kedvenc bevásárló helyén. Beszerezhető: minden drogériában és festéküzletben.

— honnan is tudhatna? — az a nyilas tömeggyilkos, aki elítélésükor így kiáltott fel: — Nem baj, ha kiszabadulok, mégis „kinyirjuk“ a zsidókat! Mi tudjuk, hogy a demokrácia eszméinek terjedésével és széles területen való gyökerezésével nem kell és nincs mit tartani az ilyen örült kalandor fenyegetésétől. *Nincs is szükség egyébre, mint hideg fejre, józan ítélletre, amelylyel kövessük az eseményeket és sorsunk alakulását. Nem kell más, mint tisztességes megatartás, korrekt viselkedés, becsület, higgadt, józan és dolgos életmód; kellő önyudattal és önmegbecsüléssel párosulva.* Persze kiküszöbölendő minden fennhéjzás, beképzeltség, fölös nyüzsgés és az életörömök túlzott hajszolása. Ez esetben emelt fővel járhatunk-kelhetünk és bátran hangoztathatjuk: Nem félünk a farkastól, sőt még a Farkassoktól sem.

Mi lesz veled, zsidó emberke?

Élni fogsz. Élned kell!

KI TUD

Deutsch Rezsőné. (Deutsch Zsuzsi)

szül. SCHÖN ZSUZSI hugomról, akit 1944 december 3-án vettek át a Pozsonyi-ut 33/a vőlelt házból, állítólag Bergen-Belsenben, Ertesítést kér: Lehner Károlyné, Bpest, Vörösmarty-utca. 34/b.

KERESEM FIAMAT

Lówy Lászlót,

szül. 1920. Anyja Neumann Margit, mint muszli, 1945 május 4-én Günskirchen felszabadulásakor kitért. 1945 május 23-án állítólag Székesfehérvárról üzent, hogy Oroszországba vitték ki. Aki akkor a vonalon való volt, jutalom ellenében értesítse aggódó szüleit: Lówy Jenő, Hungária-kr. 190. Telefon: 228-221.

Keresem férjemet:

Hochfelder Nándor

utazót (szül. Hegyeshely 1890. Anyja Hochfelder Paula), aki 17/III. sáncsós munkásszáradal volt Alhertfalván. Utolsó hír: 1944 nov. 20-án, Szöny-Komáromból jött.

Keresem fiamat:

Hochfelder László

műszerész (szül. Bpest, 1924. Anyja Schlessinger Anna), kit a Vörösi mártírtól két iskolából, 101/202. vőlelt száradal 1944 nov. 28-án, Jásztevéresei p. u.-ról vagóniorozták és 1944 dec. közepén Pozsony-Ligetfaluból megszökött. Állítólag orosz fogságban van. Szíves értesítést kér HOCHFELDER NÁNDORNE VII., Thüköly-ut Istenháza.

KERESEM

Halpert Salamon

rokonomat (apja Halpert Jechok), szül. Nagykároly. Utóbbi időben került vissza. Aki tud róla valamit, kérem értesítsen: Bajcsy Zsilinszky-ut 7. III. em.

Könyvekről és könyvekből

Irta: Szilágyi Géza

I.
Könyvkiadói reklámok gyakran, sőt legtöbbször elvetik a súlyukat. Kellő arányokat nem ismerve, a túlzás bünébe esnek. A közönség dobhártyáját paszkoló kiabálással kínálják portékájukat. Ugy vélik, csak fortissimóval lehet boldogulni a könyvvásáron is.

Most került kezembe ismét egy kis nyomtatvány. Három éve, kevéssel a német özönvíznek Magyarországra zudulása előtt, küldte szét a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége, a kiadásában megjelenő *Javne-könyvek* új sorozatát hirdelve, természetesen rábeszélő hangon, de a finom izlés mértéktartásával. Azt olvasom ebben az 1944 tavaszán terjesztett tájékoztatóban: „*Javne-könyvek* napjaink egyetlen maradandó értékű zsidó irodalmi megnyilatkozásai. A *Javne*-sorozat minden kötet a népi gondolatot építő egyetemes zsidó kultúra töretlen erejének bizonyossága; írói, fordítói a zsidó szellemi élet legkiválóbb képviselői.”

Ebben az önértékes, de nem dicsekvő két mondatban cseppnyi túlzás sincsen. Jeruzsálem ostromának idején Rabbi Jochanan ben Zakkáj arra kérte a római *Vespasianust*: „Add nekünk *Javne* városát, hogy ott taníthassunk.” Mi, magyar-zsidó irástudók, Rabbi Jochanan méltatlan utódai, arra kérjük azokat, akiket illet, *élesszék fel újra a Javne-könyvek sorozatát*, hadd bugyogjon ismét a zsidó érzésnek és a konstruktív zsidó szellemnek ez a gyógyító erejű bőséges forrása.

II.

A *Javne*-könyvek sorozatában, kevéssel rájuk kényszerített megszűnésük előtt, jelent meg Buk Miklósnak „*A kétezer éves ut*” című munkája. Sokalmondó és nagy várakozást kellő alcíme: „*A zsidókérdés történelmi-szociológiája*”. A szerző Grätz, Kastein és Dubnow nagyszabású munkáiból merítette történelmi adatait és felhasználásukkal *törvényszerűséget próbált megállapítani* a zsidó nép gáluti történelmének, mint maga mondja, káoszában. Sajátmaga alkotta „*hullámmélete*” szerint a szabadság eszméjét növelő vagy tulsulyra juttató *individuaalista* korok és az egyéni szabadsággal szemben a közösségi eszméktől hajtott *univerzalista* idősorok ritmikus változásában kereszte a társadalmi fejlődés végső ekál. Ez az elmélet, amelyet számos ténybeli érveléssel meggyőzően szilárdítani, Buk számára a minden zárba

beleillő *csodakulcs*. Ezt alkalmazza a zsidó történelemre is és azt törekszik bizonyítani, hogy a liberális individualista és az antiszemita univerzalista korok *kerék szűzöven éves szakaszokban váltakoznak*. A gálut „*Társadalomfizikai*” főtvénye Buk szerint az, hogy az *individualista társadalmi szerkezet a zsidó egyént befogadja: asszimilálja, az univerzalista pedig a zsidó népet disszimilálja: kiveti magából*. Ez az univerzalizáció okozta disszimiláció, a zsidóság kiküszöbölése, maga után vonja és elindítja aztán a *zsidó vándorlást*.

A zsidók története tehát lényegében csak a *zsidóüldözések és zsidóvándorlások története volna*.

A mai (a könyv 1944 elején került nyilvánosságra) disszimilációs korszak szükségszerűen kitermelte magában a zsidósághoz is az *ön-disszimilációt*, amely fizikai léren mint *kvándorlás* nyilvánul meg, szellemi téren pedig a nemzeti élet lehetőségét biztosító, *önálló zsidó ország* megteremtését célozza.

Ennek a disszimilációnak olykor felforrósodó szavú, táno-ríthatatlan híve a szerző. Mindenben nem kell egyetérteni vele, legkevésbé szigorú tudományos mezbe öltözött, sőt „*matematikai megoldásokat*” (mimelb önkényességeivel, amelyek nem mindig a tényekből vonják le az elméletet, hanem a dogmatikus elméletre huzzák rá, eszleg mindenáron, az erőszaknak engedni kénytelen tényeket. És nem helyeselhetjük a néha káprázlatos bőségben felsorakoztatott *adatoknak*

irányzatos csoportosítását sem, amely a szerzőnek sokat hangoztatott tárgyilagosságát igazán nem dicséri.

De akár helyeseljük Buk saját külön hullámméletét — nem az első, nem is ez utolsó az emberi történetbe *ésszerűséget* belevinni igyekvő próbálkozások közül —, akár nem; akár igaznak tartjuk bőszavú és sokszor megvesztegető fejtegetéseinek tulságosan kiesztér-gályozott és kicirkalmazott minden részletét, akár nem — mindenképpen el kell ismernünk, hogy Buk nagy tudással és nem kisebb hűvel buvárkodó író, aki néha tévuttra vivő kacskaringós okfejtéssel is *rokonzenves végső következtetéshez* jut el, amikor alig vitathatóan — a könyv megjelenése óta belénk-mart legutóbbi tapasztalatok csak megerősítettek e felfogásban — megállapítja, hogy a gáluti sors csak a zsidóság tu-

datos ön-disszimilációjával, azaz *néppévalásával és a zsidó általán megteremtésével* érhet igazán véget.

III.

„*Komlós Aladár antológiája* („*Versék a zsidóságról*”; *Javne*-kiadás) bevallottan etikai és pedagógiai célokat követ: *önbecsülésre* akarja nevelni a magyar zsidót, aki erre bizony rászorul, mégpedig egy *világiradalmi versgyűjteménnyel*, amelynek nemes érzéssel és hibátlan mértékkel összeválogatott darabjai azt bizonyítják, a zsidó lelket és a zsidó életet sokfelől oldatról ábrázoló költemények bemutatása rendjén, hogy a zsidóság multja „*az emberiség történelmének egyik legősibb és legeredetibb drámája*”, jelenben pedig, mely „*a napkeleti csillagok, a péntekesti gyertyák és a máglyák örök hármasságában*”, az élet erős csirái feszülnek a jövő felé”.

Komlós nemesak mélyérzésű, amellet okos költő, a művészi szép gyöckérzetűg lehatoló *esztétikus*, hanem képzett, tapasztalt, ügyes tanár is. Jól tudja, hogy farszavú és untatva nem lehet elfogadtatni a legbölcsőbb legigazabb, legnemesebb tanítást sem. Ezért a zsidó *önbecsülésre* való nehéz nevelést *magasfokú esztétikai élvezetet nyújtva* igyekszik végezni. Az antológia versei — eredeti magyarok és többnyire művészien fordított angol, francia, héber, jiddis és német költemények — nagyrészt szépek, tehát megnyerik az olvasót annak, amit hirdetnek: *a zsidó élet tragikus erejében való hitnek és meggyőznek arról, amit példánaként a zsidó élet örökkévalóságáról*.

Az antológia verseit nemcsak zsidók írták, hanem a világiradalom igazi nagyságai közül *vonzó és a zsidóságot megértő nemzsidók is*. A kincses gyűjtemény, sajnos, nem teljes, persze nem is akar az lenni, de ha akart volna, akkor se lehetne az. Csakhogy ez egyáltalában nem zárja ki, hogy egy várható második kiadás — *az elsőt jó formán megölte a zsidóirtás* — nem bővíthetne például az olasz, spanyol, portugál, dán, norvég, svéd, orosz, amerikai, ezullal mellőzött irodalmaknak a zsidóság lényegére és ennek sokrétű meg sokszínű megjelénési formáira rávilágító versegyémántjaival, valamint a szépreplő költőknek a mostanlaknál dusbabb életrajzi és költészeti adataival.

Egyébként az antológia igazán csonkán is vitathatatlan tanúságtétel *Komlós Aladár* nem közönséges hozzáértéséről és ízléséről.

HOGY TÖRTÉNT?

XXXVII.

Ferenczy László, a magyar zsidóság hóhéranak portréja

A fővároskörnyéki és a budapesti zsidóság deportálásának végrehajtása végett, június végén Budapestre érkezett a deportáló csendőralakulatok parancsnoka: Ferenczy László. Ennél a névvel kicsit időznünk kell. A magyar zsidóság 1944. évi kiirtásának büncselekményét négy főszemély jellemzi: Eichmann Adolf, Endre és Baky László, meg a közvetlen főhősr: Ferenczy László. Az első azért jött ide, hogy Himmler meghívásából, egész Európában szerzett tapasztalatai alapján, Magyarországon is végrehajtsa őrdogi munkáját; Endre és Baky szolgálatták számára a magyar helyi viszonyok ismeretét, a karhatalmat, félrevezették a kormányzótól kezdve az ország számos lényezőjét — de a közvetlen végrehajtó: Ferenczy László volt, esendőzével együtt. A későbbiekben olvasni fogjuk, hogy Ferenczy a budapesti központi zsidótanáccsal először csak július második felében lépett érintkezésbe, addig a magyar zsidóság vezetői nem látták és nevét csak hallották. A reális valóság azonban az, hogy már 1944 március 28-án összehívott tisztnek nevezték ki az Eichmann-utó Souderkommandó és a magyar belügyminisztérium között. Összehívott tisztnek való elnevezés csak fedőnévnek számított. Valóságos megbízatása az volt, hogy a magyar kormányzat részéről — az egyébként csekély számú Eichmann-különítmény számára — azt a fegyveres erőt szolgáltatassa, amely szükséges volt a zsidóság összetételéhez, góttöréséhez és vagyonokból való rakásához. Ezt a feladatot Ferenczy rendszeres alaposággal oldotta meg. Mindenben benne volt, vitokzatos keze mindenütt mutatkozott és mindenhol feltűnt, ahol a zsidók deportálására sor került. Április elejétől június végéig többnyire vidéken működött és csak kevesen tudták, hogy ennek a titokzatos erőnek székhelye a pesti vármegyekézán, a Semmelweis-utczában van. Nyilván borsó oka volt annak, hogy főhadiszállását a vármegyekézán Endre Lászlónak, főnökének és irányítójának házában, legbensőbb környezetében ültette fel. Ragyogóan fényes autója, — amit egy kakasfollas lizedes vezetett —, ha Budapesten volt, ott száguldott a várbeli belügyminisztérium és a Semmelweis-utcai szolgálattal hely között. De sokszor lehetett ezt a félelmetes nementőt látni a Vörösmarty-téri Goldberger palota előtt is, ahol az egykori Unio klubban, a leggazdagabb szűzak bársonnyalbevoat helyiségeiben, dékben

a hónapokban már a Bosnyák-féle Zsidókutató Intézet terpeszkedett.

Ferenczy főnöke és sugalmazója hatósági intézkedéseiben Endre, elvi elhatározásoknál pedig Bosnyák Zoltán volt. Amikor Ferenczy, — ez a magas, elegáns, barnára leszült katonatiszt, — feltűnt a belügyminisztérium folyosóján és az egyik szobából a másikba rontott, hogy irtózatos büncselekményeit előkészítse, szesz vigyázba vágta magát elötte az ott posztoló rendőrök, de a civil tisztviselők is. Mindenké tudta, hogy ez a 46 éves csendőrtiszt a legnagyobb hatalom Magyarországon, aki százezrek élte fölött korlátlanul rendelkezik. Nem egyszer fordult elő, hogy a zsidóság egy-egy megbízottja, mellén a sárka csillaggal, a kétség és remény, a lemondás és bizalom izgalmaiban várakozott ugyanabban az előszobában, amelyen keresztül bogott a magyar zsidóság tömeggyilkosa, nem nézve sem jobbra, sem balra. Mert egyik tulajdonsága volt, hogy senkinek szemébe nem mert nézni.

Tárgyalás a zsidó vezetőkkel

Ferenczy alakja sőtét árnyékként borul az egész 1944. évi tragédiára azért is, mert a tömeggyilkosok között ő szerepelt kezdettől fogva végig a legkülönbözőbb megbízatások formájában, gyakran drámai helyzetekben. Mint a deportálásokat végrehajtó csendőrség parancsnoka, könyvelésszerű pontossággal jegyzi fel és jelenti a halálvonatok indulását és a pusztulásba kergetett zsidók számát. Június végén és július elején végrehajtsa a fővároskörnyéki zsidóság kiirtását és előkészíti a budapesti csillagos házak elhurcolását is, amit rajta kívül álló okok akadályoznak meg. De ebben a pillanatban ez a vérengző duvad észhez kapott. A kormányzó — különböző behatások következtében — leállította a további deportálást! Arra gondolhatott, hogy ezáltal lehetőség nyílt arra, hogy a halálba kergetett zsidók testvérei — közül egyesek életben maradjanak! Mi lesz akkor vele?! Ez a meggondolás arra készítette, hogy tárgyalásokat kezdjen a zsidóság vezetőivel és a magyar zsidóság főhősrja két alkalommal titokban felkeverte magánlakásán a zsidótanács, az Országos Iroda és a pesti nagy hitközség elnökét. A játékot tovább folytatja és néhány héttel később a kormányzó megbízásából megakadályozza az

augusztus 26-ára tervezett deportálást, ami már a második kitűzött időpont volt a budapesti zsidóság kiirtására. Amikor a kormány tagjai közül senki sem vállalkozott arra, hogy a németekkel közli a deportálás megtagadását — Ferenczy megteszi. De 1944. év késő őszi napjaiban ő is lemerítte Horthynek és egész súlygyedő rendszerének erejét a annak eredményeként újra megkezdte a lélekben soha fel nem adott gyilkoló munkáját. Koncentrációs táborokat készített elő. Október 16-ik után pedig ismét nyíltan kiállott. S a vidéki zsidóság gyakorlott hóhérrja jelentkezik a hatalom új birtokosainál, hogy teljesedésbe vigye a fővárosi zsidóság vezetését. Az óbudai téglagyár, a Teleki-téri gyűjtő házak, a Hegyeshalomhoz vezető „Ferenczy utvonat” — amelyen a fővárosi zsidóság annyi értéke pusztult el irgalmatlanul pokoli nyomorúságban, — mind Ferenczy munkájának eredményei. Végül is felállította a budapesti góttót, hogy ott fojtsa meg és éheztesse halálra a zsidóság öregeit, s az ő parancsára kerültek Balra és Feriőrakóra a „védelmi századok”-ba tömörített zsidók ezrei. S mielőtt Budapest körül az orosz vasgyűrű bezárult volna, Nyugatra szökött. Amerikai fogságba került és a népbíróságot tárgyalóteremben — a Markó-utcai fogház bitófáján fejezte be életét. Ferenczy László magyar királyi csendőralakvezető, akinek neve bekerült a zsidóság történetébe. Múltó utóda Chmielewiczkynek, a 17. században élt kozákvezérnek, akinek kezéhez a lennyel zsidóság tizezeinek véro lapad.

A véres karrier útja

Hogyan jutott el ez az ember ahhoz, hogy ezt a véres karriert befuthassa. A történelmi magyar középosztályból származott, talán inkább fogalmilag, mint leszármazás alapján. Pelsővisón született Máramarosban és a végzetes esztendőben 46 éves. Vallomásaiban azt mondta, hogy apja főszolgabíró volt, anyja bírói családból származott és mindkét részről szülei magyarok voltak. Iskoláit Máramarosszigeten és Nagyváradon végezte, résztvett az első világháboruban, ahol arany és ezüst vitézségi érmet kapott. A trianoni békét követő általános leszerelés miatt állt a csendőrséghez. 1929-ben vitézzé avatták. Elvégezte a törzstiszti tanfolyamot és a felvidék megszállása után, 1940 májusában Kassára helyezték nyomozóparancsnoknak. Közben egy in-

termező játszódtat le. Mielőtt kassai hivatalát átvette volna, azt a kiütetést kapta, hogy 1940 nyarán a kormányzó gödöllői kastélyában teljesíthetett szolgálattal. Nyilván itt ismerkedett meg az államfővel, ami növelte önbizalmát és egyik rugója lehetett annak, hogy 1944 nyarán a zsidótanács vezetőit rábirta, hogy járják ki számára, hogy a kormányzó titkosan fogadja. (Ezekre a Horthy — Ferenczy-lalálkozásokra és azoknak nagy horderejű következményére később visszatérünk.) A háború folyamán más politikai nyomozásokat is véghez és ellentétbe került Sombor-Schweipfizer rendőrkapitánnyal. Közben a hadtápterületen működött, főleg Lembergben. S elérkezett a német megszállás. Először „jó szolgálattal” predesztináltak arra, hogy 1944 március 28-án ő kapta a megbízást, hogy zsidó vonatkozású ügyekben összehívott tiszt legyen a német biztonsági rendszert és a csendőrség között. Azonnal jelentkezett Faragó altábornagynál, a csendőrség főfelügyelőjénél. Tőle azt az utasítást kapta, hogy személyesen legyen neki állandóan jelentést és mindenről tájékoztassa. Így indult el Ferenczy végzetes útjára.

Ferenczyról rajzolt kép nem volna teljes, ha nem egészszítenek ki azzal, amit segédlistája és tolmácsa dr. Lullay Lósz százados adott róla, aki legkövetlenebbül figyelte meg:

„Rendkívül zárkózott, igen bizalmatlan és egyéniségénél fogva már eleve maga körül feszült hangulatot teremtő ember. Türelmetlen, hirtelenharagú, valamint rendkívül esugorl természetű ember volt. Szolgálattal beosztásából eredőleg a neki kiadott, vagy vele közölt

rendelkezéseket, amelyeket leggyakrabban Endre Lászlótól kapott, maradéktalanul végrehajtani igyekezett és végre is hajlalta a legkíméletlenebbül, a legrigorózusabban. Személyes benyomáson az volt, hogy szűk látókörű, fogyalékos intelligenciájú tiszt, aki inkább a karriervadász benyomását keltette bennem."

Van még egy fontos körülmény, ami részben további magyarázatát adja Ferenczy 1944 július - augusztusi szereplésének. Lullay azt vallotta róla, „hogy zsugoriságából ered az ő anyagiassága, erre hittem fel

július hó folyamán a zsidótanács három vezető tagjának a figyelmét és feltevezem, hogy ennek a gyengeségnek a felhasználásával tudták csak az ő hajlandóságát a nyári hónapokra megszerezni." Másik tanu egyenesen azt vallotta, hogy a tanács vezető tagjai mondták, hogy jelentősebb összeggel szereztek meg Ferenczy hajlandóságát.

(Folytatás: a június 27-29-i minisztertanácson, majd a július 26-1 koronatanácson történtek.)

MUNKÁCSI ERNŐ

Ünnepi levél a zsidó szülőkhöz!

Testvéreimhez kívánok szólani a nagyünnepék áhítatos hangulatában, Testvéreimhez, akiknek megadott a lehetőség, családjuk, gyermekeik körében ünnepelni. A szülői házak valóság-képe legigazabban a gyermek világában mutatkozik meg és vajjon mit mutat ez a kép?

Bemutatja igen sokszor az élet árjában a rohanó édesapát, akit a megélhetésért való küzdelem fáradttá tesz és nem marad ideje arra, hogy a sok igen szürke hét köznapi után, ünnep költözzék az ő otthonába. Mutat édesanyákat, akik vagy kényyszerítve vannak az étellel, férjükkel együtt, vagy sokszor anélkül a küzdelmes harcot folytatni, — vagy édesanyákat, akik az anyagi jólét fényében kikivánczolnak a családi otthon szűk kereteiből.

Apák és Anyák! Emélekeztek a Ti szülőitekre, az emlékezés szárnyán visszavisszatér elöttetek gyermekkorotok emléke, élményvilága, benneteket gazdagított a szülői ház egész életre elkísérő szép élményekkel. De vajjon kapnak e ebből a világból a Ti gyermekeitek? Nem egyszer hallottuk gyermeki ajakról a furesán hangzó panaszt: Nem bannám, ha nem lenne oly sok szép ruhám, ha szüleim meg tudnák érteni az én lelki világomat.

Apák és Anyák! Ti is tudjátok azt a nagyon régi pedagógiai igazságot, hogy a legjobb nevelő a jó példaadás! Nyissátok ki személtéket és nézzétek meg az otthon. „Jákob szép sátrai" hányszor omlottak össze, semmibevéve a gyermekek ottlétét, mily sok azoknak a zsidó szülőknél száma, akik hűtlenségnek mutatkoznak hit-testvéreikhez, csak az objektív szemlélet veszi észre azt a borzalmas romboló hatást,

amely ilyenkor a gyermek lelkében végbe megy és elkeseri sokszor egész életére.

Ünnepi esték közelednek. Zsidó Apák! Gyermekeitek várják az áldó kezét az édesapának, az édesanyának ünnepi csókját, az ajándékot, az ünnepi asztalt, az estéknek és napoknak igaz ünnepi hangulatát, amely közel hozza egymáshoz a családok tagjait, amikor a gyermekek élményvilága maradandó emlékekkel gazdagodik.

Kisérjétek meg, a megáldást az élet rohanásában, találjátok meg az utat gyermekeitekkel együtt a templomig és onnan vissza a családi otthonig. Az a legkisebb hajlék is a melegség és szeretet szép példájává válik és megfogjátok látni, másképpen fog sugározni gyermekeitek szeme, ragaszkodóbb lesz a kis kezek fogása, melegebb az ajkak csókja. Adjatok gyermekeiteknek Ti ideálokat, hogy ne legyenek kényyszerítve másutt azt keresni. Éljetek az Isten által reátok ruházott apai joggal! Áldjátok meg gyermekeiteket az ünnep hangulatában, a valóságos szellem egygyőrtaszottta a multban is a zsidó házat és ez az egyedüli kötelem, amely meg tudja tartani a gyermeket a szülői háznak és a zsidó közösségnek!

DR. SALGÓ LÁSZLÓ
közzeti rabbi.

„Keszivó, vachaszimo tajvo“-t kíván

Üszes ismerőseinek
FISCHER VILMOS rabbi
és családja

Donnerskirchenben elhunyt

munkaszolgálatosok hozzátartozói
szüneteltetés végett jelentkezettek
„Savoy” elpőltetel, Muzseum-ker., 21.

Ünnepi hangok

Irta: Korein Dezső

Az ünnepek előfutárja már Elul hó elsején jelentkezett. A sófár félelmetes hangja megtérésre inti Izraelt. Evezredes szírenánk felrzza lelkiismeretünket és előkészíti lelkületünket az Ujév és Engesztelő nap magasztos ünnepeire.

Szent vallási törvényeink előírják, az ünnepi áldozatok sorrendjét, abban az eredeti ősi formában, amelynek kultusza kizárólag a jeruzsálemi szentélyhez volt kötve, de egyúttal a másik pótló módot is, amelyet ma a diaszpórában be kell tartanunk. Egyrészt „unsalmó pórim szefoszenu”, hogy helyettesítsék imáink a bibliai áldozati formákat, másrészt és főleg Elul havában, valamint az azt követő félelmetes napok alatt: „tösvuo, tösvilo, cödokó; — a megtérés, az ima és jócselekedetek” trilogiájával pótoljuk az ősrégi áldozati kultuszt. Ezek az áldozati pótszerek a mai súlyos időkben kétszeresen aktuálisak. Végre itt az ideje, hogy Izrael térjen vissza az Irás által kijelölt és egyedül járható utra, a Tóra parancsainak egyenes, lélekemelő és szívet erősítő útjára. Elég volt az idegen kultusz utánzásából és kisajátításából. Maradjunk meg szilárdan az ősrégi vallásunk által kijelölt uton. Eljünk ben-

sőséges zsidó családi életet és neveljük gyermekeinket ebben a szellemben.

Az őszinte megtérés, a „Tösvüvó”, az első áldozat. Utána jön az áhítatos ima, a „Tösvilo”, amely remekbe foglalva áll rendelkezésünkre az ősi ünnepek imakönyveiben. Ezek ma már le vannak fordítva minden élő nyelvre, úgyhogy, aki az eredeti héber szöveget nem érti, mélyedjen el a fordításba.

Végül, mint harmadik áldozat, homlokterbe kerül a mai viszonyok mellett a „Cödokó”, a jótékony cselekedet. Erről már nem kell sokat meditélni, hisz telítve van a levegő bajbajutott hittestvéreink különböző panaszaival. A deportálásból hazatért testvéreink ruházati szükséglete, a szegénysorsu hadiözevgyek és árvák gondnoksága, illetve családvédelmi tisztsége, mind megannyi „Cödokó-cselekedet”, amelyek napról-napra hatványozott mértékben kerülnek elénk. Aki a sors ellen lázongó szegény embert felsegíti, egyszermind megnyugvást szerez az élet mostohájának, kibékíti őt az Örökkévalóval és az emberi társadalommal. Ezért gyarapítja a jótékonyt a békét is.

A „Libération” jelenti:

TRUMAN elnök 50.000 zsidó soronkívüli bebocsátását javasolja az Egyesült Államokba

Hónapok óta különböző hírek látnak napvilágot a világsajtóban azokról a tervekről, amelyekkel Truman előakarja mozdítani az európai zsidó hontalanok és kivándorlók tengerentúli letelepedését. Ezek a hírek több ízben 100.000 zsidó rendkívüli certifikátjairól szóltak.

A párisi Libération című nagy napilap most első oldalon közli newyorki tudósító-

jának azt a jelentését, amely így hangzik:

„Illetékes helyen közölték Washingtonban, hogy Truman elnök azzal a tervvel foglalkozik, hogy lehetővé tegye 50.000 zsidó menekült bebocsátását az Egyesült Államokba, speciális bevándorlási kvótával.”

Az elnöknek természetesen a kongresszustól kell jóváhagyást kérnie.

RÁDIÓJAVÍTÁS

Gyorsan, szakszerűen, helyszínen is! Díjtalan vizsgálat és árajánlat. Nagy rádió- és pótkartrész-raktár. Mérsékelt árak. CSALA RÁDIÓ, Madách tér 2. lélem. Tel.: 423-806

Autó
Portál
Autor
Bblak

üveg

Wagner,
Kazinczy-u. 9.
Telefon: 221-675

Festék, háziartási kereskedők beszerzési forrása

Gyári árak! — Szortirozott raktár!

Izsák Márton nagykereskedő Rózsa-utca 23.

Alcik visszatértek...

Nemcsak martirjaink voltak. Sokan voltak abban az időben a hitüket elhagyók is. Olyanok, akik meggyőződés nélkül hagyták el őseik vallását, azt hívén, hogy a keresztény egyház árnyékában meghúzódva megmenekülhetnek pusztán életüket. Balgák voltak a balgaságukért nagyrésztük ugyanolyan súlyos árat fizetett, mint azok, akik hitükhöz még életük árán is ragaszkodtak. Az ut, amelyre léptek, a várt és remélt asilum helyett Auschwitz gázkamrái felé vezetett.

És eljött a felszabadulás oly régen várt pillanata. A korlátok ledőltek s az élet megáradt folyama lassan visszafért régi medrébe, ám ezek a hitelhagyottak nem találták meg helyüket a megváltozott körülmények között. Felébredt bennük az ősi hit utáni nosztalgia. A péntekesti gyertyák szelid fényének ragyogása, egy sir valahol egy kis vidéki temetőben, mind-mind követelő. Erővel öbresztelte őket arra a tudatra, hogy hiába tértek át, lelkiük legmélyén mégis zsidók maradtak. És amikor ez a felismerés tudatosá vált bennük, szegyenkezve bár, de büntudattal telve, mentek el a rabbihoz, hogy bejelentsek szándékukat: vissza akarnak térni apáik hitére, ismét zsidók akarnak lenni.

Elcinte hetenként kevesebb visszatérő lélek kereste fel a Pesti Izr. Hitközség rabbini hivatalát, de számuk lassan szaporodott s az elmúlt héten már százra emelkedett a visszatérni akarók száma. S a rabbi, ott a rabbinátusban szelid örömmel fogadja őket. Kedvesek lelkének valamennyien, a nagy nyáj elveszettnek hitt és megkötött bérényai.

S a rabbi hivatal fiatal rabbi-bija csodálatos történeteket mesél ezekről a visszatérőkről.

Egy körzeti templom jegyírodájában egy nő akar templomülést kiváltani. Hirtelen könnybe lábad a szeme. A tisztviselők csittitják és fagytatják. S a nő könnyek között mondja el, hogy kitért, de imádkozni és megnyugodni csak a zsidó templomban tud. Fialat nő keresi fel a rabbit. Elmondja, hogy völegénye vallásos zsidó férfit, aki nem tudja, hogy mennyiszonyú évekkel ezelőtt kitért. Tanácsatlanságában a rabbihoz fordul segítségért.

Egy házban, amely valamikor

pápai védett ház volt, tizennégyen jönnek el, hogy bejelentsek visszatérésüket.

Súlyosan beteg férjéhez hívják a rabbit, a férfi közeledni érezvén halálát, elárulja kétségbeeselt családjának, hogy kitért. Utolsó kívánsága az, hogy a zsidó temetőbe temessék. Mikor a rabbi vissza-

fogadja a zsidó közösségbe, könnyes szemekkel kérdezi: ugge, most már nincs bűnöm? ... Az Uristen különös kegyelméből felgyógyul.

És a közeledő nagy ünnepeken már mind hitükben újjáéledve várják az Uristen kegyelmes itéletét.

KECSKEMÉTI GYÖRGY

Magas színvonalu zsidó kulturéletet kell megteremteni

A Pesti Izr. Hitközség Kulturális Ügyosztálya keretén belül működő Zsidó Kulturális Bizottság meghívására vasárnap délelőtt a Pesti Izraelita Hitközség dísztermében megjelentek a magyar zsidó művészek, tudósok legkiválóbbjai, hogy meglárgyalják azokat a módokat, amelyek révén a magyar zsidóság legszélesebb rétegeit bevonhatnák egy igen magas színvonalu zsidó kulturális munkába. A megnyitó beszédet a hitközség kulturális ügyosztálya nevében dr. Herszkovits Fábán pesti rabbi mondta, üdvözölve az érkezőket s megjelölve azokat a feladatokat, amelyek megvalósítása a bizottságra vár. Ezután dr. Turóczi-Trostler József egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja vázolta azokat a célokat, amelyeket a magyar zsidó iróknak, művészeknek, tudósoknak meg kell valósítaniuk. Rámutatott arra, hogy a kulturális ügyosztály ugyanugy mint a multban, a jelenben sem akarja a legtalabbról sem érinteni, tagjai világnézetének teljes szabadságát. De ugyanakkor, a tagoknak ezen a szabadságon belül, erkölcsi és lelkiismereti kötelességüknek kell éreznük, hogy a zsidóság kulturális és társadalmi problémáival szemben ne elégedjenek meg a passzív állásfoglalással, hanem mindenki a maga posztján igyekezzék, kifelé és befelé egyaránt a fejlődés biztosításában közreműködni. Egyes véleményekkel szemben meg kell állapítania azt, hogy egyetlen demokratikus pártban sem találkozott azzal a kívánsággal vagy követeléssel, hogy a zsidó irók tagadják meg zsidóságukat. Eppen ezért nem ütközik nehézségbe az, hogy olyan magas színvonalu zsidó kulturális életet teremtsenek meg, amely nemcsak befelé a zsidó tömegekre, hanem kifelé is, a közvélemény legszélesebb rétegeire

is kiértelteti hatását. A bizottság céljait tüze ki, hogy előadássorozatot tart, amely felöleli az egész egyetemes zsidó kultúrát, a legégetőbb és legaktuálisabb problémákat, zsidó irodalmi folyóiratot ad ki s a könyvkiadás lehetőségét is megfontolás tárgyává teszi.

Turóczi-Trostler előadásához a megjelentek közül többen hozzászóltak, ezek közül kiemeljük egyik vezetőségi tagnak azt a lelkesedéssel fogadott kijelentését, amely a szovjet kulturális életelőre és példára való hivatkozás után, hangsúlyozta, hogy az a zsidó iró vagy tudós, aki nem vesz részt odaadással a zsidó kultúra építőmunkájában, az nemcsak a zsidóság, hanem a humanizmus szempontjából is súlyosan elítélendő.

Az érkezőket végén, a munkaprogram tervezetének elfogadása után, megválasztották a szűkebbkörű végrehajtó bizottságot a következő tagokból: dr. Kardos László, Kelen Hugó, dr. Komlós Aladár, dr. László Zsigmond, dr. Löwinger Sámuel, dr. Szemere Samu, dr. Turóczi-Trostler József.

Pályázat

A Békéscsaba Kongr. Izr. Hitközség egy

Sochet ubodek (Sac-Mac) állásra

ezennel pályázatot hirdet. Magyar állampolgár, 50 éven aluli egyének írásbeli pályázatát kérjük.

Fizetés természetbeni lakás, világítás és készpénz, megegyezés szerint. Személyes jelentkezés kötelező utiköltséget csak a megjelöltnek térítünk.

Pályázati határidő: a megjelenéstől számított 8 nap.

Az állás azonnal betöltendő.

dr. Gottlieb Árpád
hitközségi elnök
Mauhelm Ferenc
hitközségi titkár,

A Dózsa György-uti templom avatása

1944 március 15-ike után az akkori Aréna-uti, ma Dózsa György-uti zsidó templom az elsők között volt, melyet a fanatikus zsidógyűlölet megfosztott templomjellegétől. Az első időkben internálótáborban csináltak belőle, majd a gyűlölet fokozódása idején istállóvá alacsonyították le. A felszabadulás után mozgalom indult a templom újjáépítése érdekében, mely most nyert befejezést. A Dózsa György-uti templom — hála a Pesti Izr. Hitközség, a Joint és a hívők áldozatos segítőkészségének — újra régi szépségében áll s mint régen, ismét felhangzanak benne az ősi zsidó imák.

Vasárnap, szeptember 22-én délután ünnepélyes istentisztelet keretében adták át rendeltetésének a templomot. Az avatóünnepélyen megjelentek a Pesti Izr. Hitközség képviselőiben Stöckler Lajos elnök, dr. Földes István elnökhelyettes, Domonkos Miksa ügyvezető és dr. Kertész Adolf szertartásügyi előjáró, dr. Katona József és dr. Salgó László rabbi, a rabbiág Füst György és Endrei S. Henrik a Chevra, Vida Miklós a Joint képviselőiben, valamint az összes zsidó intézmények küldöttei. Klein Sándor kántor a Rumbach-utcai templom énekkarának kíséretével a „ma laur ul” adta elő, majd dr. Mandel Miklós körzeti rabbi tartotta meg avató beszédét.

Beszédében megemlékezett a tragikus időkről, esetenként a templomépítés nehéz munkáját és köszönetet mondott a Pesti Izr. Hitközség, a Joint és a körzet áldozatkész tagjainak közreműködésükért. Végül pedig egyetértésre, a templomkörzet támogatására és a templom látogatására hívta fel a hívők figyelmét, mert csak az egységes erőfeszítés hozhat létre nagy eredményeket.

Az istentisztelet után a kultúrteremben gyűltek össze a megjelentek. Dr. Levendel Sándor, a körzet elnökének üdvözölő és a multra visszatérő szavai után dr. Földes István, Domonkos Miksa, dr. Kertész Adolf, dr. Salgó László a rabbi egyesület, Vida Miklós a Joint, Levendel József a körzeti Talmud Tóra Egyesület nevében, dr. Schmelzer Izabella pedig a sinagógához megbízásából üdvözölték a templomkörzet vezetőit, végül dr. Mandel Miklós rabbi szólt fel, aki nek fíradhatatlan munkásságát, lelkes odaadását, amelylyel a templom újjáépítését szolgálta, a szónokok valamennyien elismerő szavakkal méltatták.

Gyermekgy
Iskolapad
Játékru

Vicánál,

Nagyatádi-utca 50.

3 ÓRÁN UTLEVEL, IGAZOLVÁNY, VIZUM
BELÜL FÉNYKÉPEK

Párisi Foto

Párisi Nagy Áruház

Magasszárú cipőt
pótolja, sőt felülmúlja a
bokaformáló

**gumi-
harişnya**

+ Keleti J. +

IV. Petöfi Sándor-
utca 17

Telefon: 186-495

A Borochoy-kör

október 1-én, kedden, este 7 órakor
a Fürst Sándor-u. 21/b. alatti
kulturteremben

zsidó zeneestet rendez.

Bemutításra kerül:

zsidó nép- és műzene.

Közreműködők: Sik Olga, Palotai
Erzsi, Kelen Hugóné, Dénes Vera,
Frankó Károly, Nemes Zoltán,
Reitfeld Gábor és Freymann Magda.

**Kaudererné
Papp-Váry Ilona**

kesztyű- és táskák külön-
legességi s z a k ü z l e t

Budapest, IV., Váci-u. 11/b.

Mia Jenőné

**machzer,
tálesz,**

ismakönyv, kezvezor és ESZRIC
jutányos árban kapható

MEISELS

könyvkereskedőnél: Dob-utca 13.

Ciánózás

Takarítás

Ciánkemence

Fischer Bajcsy Zsilinszky-ut 56
Telefon: 123-977

Nagyfokoztatás

Réztalacékolás

Ujabb névsorok oroszországi munkaszolgálatosokról

Zaporozsje 100/1 lagerben tartózkodó
munkaszolgálatosok névjegyzéke:

Buchinger Zsigmond, Szombathely, kb. 33 éves, sajtókészítő.
Bleier Ferenc, Kolozsvár, kb. 35 éves, kereskedő.

Dr. Burger László, Kolozsvár, kb. 32 éves, ügyvéd.

Csilling László, Bpest (384/7), kb. 28 éves, tisztviselő.

Freund Dezső, Budapest, kb. 60 éves, tanító.

Katzburg László, Budapest (384/7), kb. 34 éves, újságíró.

Kota Gyula, Kiskunhalas, kb. 31 éves, tanító.

Mihály Aladár, Budapest, kb. 36 éves, asztalos s.

Mund Elek, Kolozsvár, kb. 36 éves, kereskedő.

Pollák László, Budapest, Jókai-u. 9., kb. 40 éves, pincér.

Princz Miklós, Szatmárnémeti, kb. 32 éves, gépészmérn.

Róth Menyhért, Budapest, kb. 42 éves, magántisztviselő.

Rotschild Endre, Kolozsvár, kb. 34 éves, kereskedő.

Stern János, Pestszenterzsbet, kb. 40 éves, zenész.

Stern Gyula, Budapest, kb. 40 éves, fuvaros.

Schöntag Zoltán, Szombathely, kb. 33 éves, kereskedő.

Schöntag Lajos, Szombathely, kb. 31 éves, kereskedő.

Schwammer Sándor, Budapest, kb. 36 éves, fogtechnikus.

Stern F. László, Budapest, kb. 36 éves, fataragó.

Szabó Henrik, Rozáris, (Máramaros m.), kb. 23 éves, ékszerész.

Az O. Zs. S. B. információs osztálya (Bp., Bethlen-tér 2., I. 36.) közlése szerint fentiek egészségesek és jól vannak.

Sebastopol-ban 245/16 lagerben tartózkodó munkaszolgálatosok névjegyzéke:

Davidovits Jenő, Szécsény, kb. 20 éves, lakatos.

Deutsch Béla, Perőcse (Nógrád m.), kb. 25 éves, hentes.

Genyih Izidor, Szatmárnémeti, kb. 36 éves, kántor.

Grosz Tibor, Balassagyarmat, kb. 26 éves, szabó.

Klein Miklós, Szatmárnémeti, kb. 23 éves, kereskedő.

Klein Miklós, Vámosmikola, kb. 25 éves, üveges.

Klein István, Balassagyarmat, kb. 23 éves, órász.

Mészai Ede, Budapest, kb. 38 éves, mérnök.

Luckovban tartózkodók névjegyzéke:

Basch Béla, Szombathely.

Benedek László, Szombathely.

Ferrier Lajos, Szarvaskend.

Gárdos László, Keszthely.

Klela János, Zalaegerszeg.

Rehberger Andor, Szombat-
hely.

Rosenthal Imre, Erdőbrács.

Wosner Emil, Szombathely.

A zaporozsje 100/1 lagerben az alanti munkaszolgálatosok tartózkodnak:

Bodó György, marosvásárhelyi lakos.

Diamant György, upesti lakos, cipőfelsőrész-készítő.

Garai László, debreceni lakos, mérlegkészítő.

Hendi György, upesti lakos, fodrász.

Kurlender Endre, kolozsvári lakos, utazó.

Litner Endre, upesti lakos, kesztyűkészítő.
Schlésinger László, dévavári lakos.

Wolszki 137/1 lagerben az alantiek tartózkodnak:

Forgasz István, budapesti lakos, Dohány-u. 12.

Seanenfeld László, budapesti lakos, Murányi-u. 46.

Singer Dénes, zalaegerszegi lakos, jéggyáros.

Widder Lipót, máramarosszigeti lakos, szabó.

Fentnevezettek az O. Zs. S. B. információs osztálya (Bethlen-tér 2., I. 36.) közlése szerint jól vannak és egészségesek.

Az alább felsoroltak jól vannak, egészségesek:

Bleyer István, Bpest, 165 lager, Talicin.

Mann Jenő, Bpest, 165 lager, Talicin.

Schwarz Imre, Bpest, 165 lager, Talicin.

Schneider Géza, Bpest, 165 lager, Talicin.

Meskovitz Jenő, Bpest, 190 lager, Wladimir.

Fentnevezettekről a hazatért Dorn Vilmos, Budapest, Jókai-utca 18. II. 7. hozott hírt.

ORTH. KÓSER

naponta frissvágású

BAROMFI

kapható FENAKELNÉL,
Dob-utca 18.

Kvalitásos fogmunkák

ACÉL IMRE FOGASZNAL KÉSZÜ-
NEK, Kézintelve 1926, 1938 években.
Telefon: 422-560. VII., Erzsébet-kt. 19. II. 14. Cionista szövetség, Hech-
luc fogmunkáinak készítője, fogor-
javítások azonnal készülnek.

BÜTÖRÖZÖTT SZOBÁT fűrdőszoba
használati keres fiatal házaspár,
egész napi elfoglaltságod, orth. ob-
lisszal vagy aszkul: Ascher László-
kóné, Zápolya-utca 24. II. emelet.

Használt és új

bőröndök

kollektívák, hátizsákok.

Vétel! Eladás!

WEIL

Népszínház-utca 26

**AUTÓ
SZAKISKOLA**

Vidőkielnek benlakás. Mű-
helygyakorlat. Részletfizetés.
Díjtalan tájékoztató.

Teréz-körút 7.

Telefon: 224-862

KERBER-autó, Diesel- és
motorokéskaparkönyvek
utótvétellel is.

**Depertálásból hazatért
45 ÉVES ÖZVEGYASSZONY**

háztartás

önálló vezetését

vállalni és üzletben is megédesz-
ni. Öv. Szilágyi Mórné, Klauzovilla,
Széchenyi-utca 1.

ÜNNEPEKRE

**Ballon- és
esőkabát**

garantált anyag!
és svájci minőségben

„Record“ gumiszaküzlet

Király-utca 31

EINIKKEIT

jidis lap állandóan
kapható.

SZIKRA KÖNYVBOLT,
VIII., József-körút 5.

Párisi beszélgetés Piade Mojséval, a jugoszláv szövetségi állam alelnökével és a szerb köztársaság elnökével

A párisi „Droit et Liberté” első oldalán nagy beszélgetést közöl Piade Mojséval, a jugoszláv szövetségi állam alelnökével és a federatív Jugoszlávia egyik tagállamának, Szerbiának köztársasági elnökével, aki — buzgó zsidó.

Piade Mojse, aki a jugoszláv békekedegációval együtt Párisban tartózkodik. Títo tábornagy legbizalmasabb barátai és munkatársai közé tartozik.

1911 óta részt vesz Szerbia minden forradalmi mozgalomában és az első világháború után egyik alapítója volt a jugoszláv kommunista pártnak. Hosszu ideig szerkesztette a párt Szabad Szó című lapját.

1925-ben letartóztatták és bíróság elé állították. Huszónévi kényszermunkára ítélték. 1939-ben azonban — a közvélemény nyomására — szabadon bocsátották.

— *Titoval* — mondta Piade Mojse — a börtönben ismerkedtem meg. Ugyanazokért az elvekért szenvedtünk mindketten. Hatvankilenc hónapig ugyanegy cellában szenvedtünk és közös bi-

lincseink voltak. Négy éhségsztrájkban vettünk részt. Az egyik tizenöt napig tartott. Títo a börtönben készítette el az új Jugoszlávia terveit.

— Títo világosan látó ember. A legnehezebb pillanatokban is realista és bátor marad. Látja a bajokat, de le is küzdi azokat. Mindig a népért cselekszik. A magánéletben a legkedvesebb és a legjószágosabb.

— Jugoszláviában teljes szabadság uralkodik. Ezt a zsidók éppúgy élvezik, mint mások. De a zsidók elpusztításának mérlege szörnyű. A hetvenezer jugoszláv zsidóból 90 százalék nincs többé. Elpusztították őket a németek és hitvány zsoldosaik. 7-8000 zsidó élte túl a fasizmust. Visszahelyeztük őket javaikba. Hitközségeik feléledtek, újságjaik vannak, kulturális életük megindult. Mindennek ellenében megvédjük őket alkotmányunk faji egyenjogúságot biztosító intézkedései szellemében.

— A zsidók tulajdonképpen lelkesen támogatja a népi kormányt és tevékenyen részt vesz az újjáépítésben.

Glosszák a hétről

INTERNÁLTAK EZREI kerültek szabadlábba a közeli napokban. A magyar demokrácia irányítói, ugyilátszik, elég erősek érzik a demokrácia uralmát ahhoz, hogy máris bizonyos mértékű megbocsájtást gyakoroljanak.

Hisszük és reméljük, hogy az internálóláborokból kikérülők és a kikerülők hozzátartozói így értelmezik majd a demokrácia vezetőinek gesztusát s abban a demokrácia erejét, nem pedig gyengeségét látják.

A kikerülők vegyék észre kiengedésük aktusában azt a különbséget, ami a fasizmus és a demokrácia között mutatkozik.

A fasizmus — engesztelhetetlen volt!

A demokrácia — megbocsájtó!

De a bocsánat csak azoknak jár végérvényesen, akik megbánták bűneiket és belátják tévedéseiket. Ez az egyik, amit ne tévesszen senki szem elől! A másik pedig az, hogy a megbocsátás nem jelent feledést!

A demokrácia nem akarja elfelejteni a fasiztát és antiszemiták ténykedéseit. Legfeljebb hajlandó arra, hogy az általuk elkövetett cselekmények teljes ismeretében újból befogadja a társadalomba azokat, akikről feltételezi, hogy leszámoltak magukban a régi világgal és hajlandók egy új világrendért dolgozni!

*

A NOT szabadlábba helyezte a Beszkárt volt katonai parancsnokát, aki kénye-kedve szerint vonultatta be katonai szolgálatra és munkaszolgálatra a baloldali meggyőződésű, vagy zsidóvallású tisztviselőket, alkalmazottakat.

E sorok írója „tagja” volt Monoron egy ilyen „büntető-századnak”, amelybe a Beszkárt hírbéd katonai parancsnoka is küldött bőséges ember-tömeget: tizenöt—husz zsidó kocsivezelőt, kalauzt.

Ez a „büntető-század” kilencven százalékban megsemmisült Ukrajna mezőin.

Akiket tehát a parancsnok ur bejuttatott, azok nemigen tudtak onnan kijutni. Azok benn maradtak.

De a parancsnok ur egyelőre — kijutott a börtönből.

SZÉPEN MANIKURÓZOK. Ugyanott intelligens, jóméglekű, finoman szóló HÁZVEZETŐNŐ ajánlkozik 1-2 személy háztartásába. Dessevíty-utca 41, földszint 3.

ELSŐSORBAN A MI HÁ-LÁNKAT, a csodával határos módon életbenmaradt magyar zsidók háláját tolmácsolta Gusztáv svéd királynak a Zsidó Világkongresszus Stockholmban járt főtitkára, amikor átadta az uralkodónak a világ zsidóságának köszöntét.

Ez a köszönet annak a királyi gesztusnak szólt, amelylyel annakidején Horthy ex-kormányzónál készítközött tízezer és tízezer magyar zsidó megmentését a deportálásól.

Ma már ugyanis elvitathatatlan tény — történelmi tény —, hogy Horthy kormányzó, aki addig bábként irta a dolgok alakulását, csak Gusztáv svéd király energikus sürgönyére mutatkozott hajlandónak a deportálásokat letiltani. Ezzel sikerült — ha a vidék zsidóságát már kiküldtre is szállították — legalább a budapestieket megmenteni hasonló sorstól.

A magyar zsidóság megmentésének része szíve melegen köszönti a svéd királyt, aki megmentette, amikor börtönben voltunk, hogy — van szíve...

*

NÉHA KOMMENTÁR NÉLKÜL közlünk e rovatban egy-egy hírt. Miért? Mert a pusztán tények lerögzítése olykor-olykor többet mond, mint a tényekhez fűzött okoskodás.

Most is mellőzünk minden kommentárt!

Kommentár nélkül igitalkozunk ide, hogy a Lukács-tanács népbirósági ítélete egyévi börtönnel sújtotta dr. Simon Gyula volt hadbíró-százados, aki elnöke volt a Szenes Anna angol repülőhadnagyot jogtalanul halálraíró fasiszta katonai bíróságnak.

Kommentár nélkül írjuk meg azt is, hogy a Népbiróság egyúttal elrendelte dr. Simon Gyula azonnali szabadlábrahelyezését.

(SÓS)

A Kiskunhalasi Izraelita Hitközség látórászekrény függőnyt, (Porajchesz) továbbá tóraruhákat és előlmádkozó asztalterítő vásárolna

használt, vagy új állapotban. Ajánlatokat Auth. Crta. Izr. Hf. község elnöksége, Kiskunhalas, kércs.

MAGYAR KÜLFORGALMI RT

BUDAPEST, V., HARMINCAD-UTCA 6

(HAZAI BANK)

TELEFON:

189-561

189-562

189-563

189-564

*A 15 millió dolláros
amerikai árukölcson
lebonyolítója*

NISZEL

ort. kóser étterem, VI., Révai-u. 14
Telefonszám: 120-092
OLCSÓ HONGAI ÉS HEGYALJAI BOROK, PÁLIKÁK

Az aszódi izr. hitközség

felkéri mindazokat a hitközséget, kiknek közfelfogása az aszódi izr. területén nyugvók, hogy címüket haladéktalanul közöljék a Hitközség vezetőségével.

Utcai butorozott szoba

háaspár vagy 2-3 nő részére kész, Dohány-utca 23. III. 31.

Villamos-berendezések készítése, karbantartása, javítások

SCHÜLHOF GYULA
 hal. eng.
 rádió- és villaszercelmester.
 VIII., Bérkocsis-utca 25/a.

E Z Ü S T

égyeszközök, disztárgyak, Regelőnyűzetek áron
Polgár Kálmán
 ezüstáru-üzem
 VII., Kazinczy-utca 9. udvarban
 Telefonhívó: 221-675
 Javítás, átalakítás, csere
Ezüst-vétel!

Engländer sütőde

újjaépítve üzemben.
Sóletot, házisütést vállal
 Szombaton zárva. Telefon:
 129-357. Kőröcsény Sándor-
 utca 1. Teleki-tér sarok.

Egyedülmaradt fiatalasszony,
 egyedülálló ur háztartását vezeté
 vagy üzletében segítene.
 „Világra is” jelígre a kiadóba.

Közreműködő pénzestársat

KERESK. Vidéki nagyváros for-
 galmas helyén lévő
divatáru üzletemet
 férjem távollétében öt éve egyedül
 vezetem. Egyedül tovább nem lé-
 rom, sem anyagilag, sem munkával.
 Választ „Tízezer” jelígre a ki-
 adóba kérem.

Átadó üzlet — üzem —
 iroda-helyiségeket
FELLNER
 közvetít
 Szt. István-körut 30. sz.
 Marx-térenél

Pályázati hirdetés

Az Egészségügyi Alkalmazot-
 tak Szabad Szakszervezete az
 8806/1946. N. M. sz. rendelet
 alapján a Népjóléti Miniszter-
 rium által engedélyezett 2 éves,
 teljes napi elfoglaltsággal járó
 nérrétképző tanfolyamra

pályázatot hirdet

Pályázatát benyújthatja mind-
 az, aki

- a) életének 18. évét már elérte,
 de 30. évét még nem túl-
 totta be,
- b) 4 középiskolai, vagy ennek
 megfelelő képzettséggel ren-
 delkezik. Kivétel esetében
 a megjelölt alapfeltételek
 alól a tanfolyam vezetőjé-
 nek előterjesztésére a Nép-
 jóléti Miniszter felmentést
 adhat. Felvételre irányuló
 kérvényt az Egészségügyi
 Alkalmazottak Szabad Szak-
 szervezete titkárságához,
 (Budapest, V., Nádor-u. 32.)
 kell benyújtani. A kérvény-
 hoz csatolni kell:
- n) születési anyakönyvi kivon-
 natot,
- b) az iskolai végzettséget iga-
 zoló bizonyítványt,
- c) hatósági orkölési bizonyít-
 ványt,
- d) orvosi bizonyítványt,
- e) rövid életrajzot, melyben a
 folyamodó családi állapotá-
 ról, ismereteiről, előző és
 jelenlegi foglalkozásáról
 pontosan beszámol.

A tanfolyam gyakorlati okta-
 tása a Szakszervezet által ki-
 jelölt kórházak tantermeiben,
 elméleti oktatása a Szakszerve-
 zet oktató helyiségeiben tör-
 ténik. A növendékek tanulmá-
 nyuk időtartama alatt a kol-
 lektív szerződésben megállapí-
 tott tanulónövéri fizetést és
 munkaidejük alatti ételmezést
 a kórházunkban kapnak.

A tanfolyamra való felvételt
 vizsga előzi meg. A felvételi
 vizsga eredményétől és az elő-
 ző három hónap végén tartan-
 dó kollókviumokon tanúsított
 előmeneteltől függ a növendé-
 kek végleges felvétele.

A pályázat határideje 1946.
 év szeptember 27.

A felvételi vizsgázók névsora
 és vizsgájuk napja a Szakszerve-
 zet központi helyiségében
 (V., Nádor-u. 32.), valamint
 oktatási osztályán (VIII.,
 Bangha Béla-utca 2.) 1946.
 szept. 28-tól október 1-ig lesz
 kifüggesztve.

Felvételi vizsgák időtartama
 okt. 2-ától okt. 10-ig.

Egészségügyi Alkalmazottak
 Szabad Szakszervezete
 Budapest.

Az Egészségügyi Szakszerve-
 zet döntése alapján a Pesti
 Izr. Hitközség kórházát a

tanfolyamon 20 hely illet-
 meg. Ez gyakorlatilag azt je-
 lenli, hogy 20 tanuló-növér
 végzi a gyakorlatot a Zsidó-
 kórházban és ezek a kórház
 tanulóinak számítanak s il-
 letményeiket a kórház fedezi.

A Zsidókórházba kívánko-
 zó pályázók ott jelentkezze-
 nek.

A magyarországi zsidóság szenvedésével az amerikai magyar sajtóban

A legrégebbi és legnagyobb
 amerikai magyar újság, a
 „Szabadság” néhány most —
 elkésettlen — kezünkbe került
 számában olvassuk azt a cikk-
 sorozatot, amelyel a lap a ma-
 gyar zsidóság háborús szenvedé-
 séinek szentelt. A cikkek
 Vihar Béla „Sárga könyv”
 című dokumentációs munkájá-
 ból veszik anyagukat és szó-
 szerint közlik le a könyv né-
 hány érdekes részletét és az
 abban foglalt jegyzőkönyve-
 ket, nagy elismeréssel adózva
 a szerző kiváló történelmi
 anyaggyűjtés munkájának és
 feldolgozásának.

Érdekes sorsa volt a „Sárga
 könyv”-nek, amíg elkerült az
 amerikai magyarság kezébe.
 A könyv Magyarországról Pa-
 lesztinába jutott ki, az ott élő
 magyar származású zsidó kol-
 lóniához. Egy kiváló erdélyi
 újságíró, *Halasi József*, aki a
 zsidóüldözés elől Palesztinába
 menekült és aki ott ma mint az
 amerikai lapok palesztinai tud-
 ósítója lelkénykedik, dol-
 gozta fel Vihar Béla könyv-
 vét és juttatta ki tudósításait
 Amerikába.

Az amerikai magyarok,
 akik eddig csak szórványos
 hírekből értesültek az Ohazá-
 ban élő zsidó testvéreik sorsá-
 ról, most két magyarországi
 zsidó író munkája alapján
 végre megismerhetik mind-
 azokat a szörnyűségeket, ame-
 lyeket 6k szerencsés módon
 elkerültek.

JÓLÉTOZÓ NŐ
házvezetőnőnek
 menné, 1-2 személyhez. „Lelki-
 merés” jelígre a kiadóba.

Repülőköffer,
 „Federleicht” **BÖRÖND,**
 ruhazsák olcsón
TOLNAI-nál
 Szabadság-tér tizenhét. (Fűzdepaleta)

32 éves fűszerüzletem
 nagyon forgalmas helyen, a
 sok sorscsapás miatt **ELADÓ,**
BÉRBEADÓ, áruval, komp-
 lett berendezéssel, iparenged-
 délyvel, legalább 3 család-
 tagból álló, intelligens hit-
 sorsosnak. Garanciával, pénz
 nélkül is. Bővebbet: Sándor-
 utca 27. Tóth István.

Takarítottasson
TEMPO
 takarító vállalattal
VI., Teréz-körut 38
IV., Molnár-utca 22
V., Kossuth L.-tér 16

Okleveles óvónőt
 cseleget tanítónőt azonnali mű-
 ködre keresünk. Írásbeli ajánla-
 tok, Singer Lipót, VIII. Magdolna-
 utca 20. alá címezendők.

HÁZVEZETŐNŐNEK menné 36 éves
 egyedülálló asszony, ki üzletben,
 gazdaságban is megállja a helyét.
 „Mesezabernél” igényeknek is meg-
 felel” jelígre a kiadóba.

UTCAI KÖLÖNBEJÁRATU SZÉPEN
butorozott szoba
 kiadó. „Főútvonal” jel. a kiadóba.

KÖLÖNBEJÁRATU UTCAI, BÚTORO-
ZOTT SZOBA, két személynek,
 cseleget konyhabeszakértővel **KIADÓ.**
 „Fűzdepaletánál” jelígre a ki-
 adóba.

Baktis melltartó
 Gyártja: **BAROSS** István
 Kegyutadi Szabó-u. 40-42
 Telefon: 428-721

GORIUP ECET
CIANOZ TAKARIT, ABLAKOT TISZTIT
KOMLÓSI V., Akadémia-u. 7
 TELEF.: 123-919.

GOLD BÖRÖNDHÁZ BÖRÖNDÖK stb. óriási választékban
 Baross-tér 15. Keletivel szemben. Tel.: 224-690

Hirek Palesztináról

A bizonytalan ideig elnapolt londoni konferencia

amint az várható is volt, az eddigi tanácskozásokon semilyen közlekedést nem hozott létre a tárgyaló felek között. Az arab államok képviselői egyenként ismertették álláspontjukat a fedérációs tervvel kapcsolatban és kivétel nélkül mindannyian elutasították azt. A legteljesebb eltökéltséggel küzdenek az ellen, hogy a zsidók Eárminemű függetlenséget kapjanak; ennek természetes következményeként tiltakoznak bármely felosztás ellen is. Koncentrikus támadást intéztek az arab államok képviselői — Pálor és I. T. A. tudósítók szerint — a cionizmus ellen; mert ez a mozgalom, politikai jellegű folyóirat, a legnagyobb hatással van a zsidó tömegekre.

Palesztinát nem tartják az arabok alkalmasnak arra, hogy a nemzetközi jellegű zsidókérdést megoldja és éppen ezért tiltakoznak minden zsidó önállóság ellen.

Bevin a konferencián két alkalommal is beszélt. Először — régi álláspontjának megfelelően — az arabokkal azonos a felfogás, mert a zsidókérdés megoldását csak nemzetközileg látja megvalósíthatónak. De Palesztina azért mindenképpen jelentős tényező a zsidókérdés felzárkózásában. „Mindenkinek hozzá kell járulni a kérdés megoldásához, — mondotta Bevin — és Anglia már rengeteget tett ezen a téren. Csak természetesen, hogy Palesztinának, amelyhez a zsidóságot számos különleges kapcsolat fűzi, méltóan kell kivennie részét a zsidók szenvedésének megváltásában. Nem lehet olyan megoldást elfogadni, amely nem veszi tekintetbe a zsidók jelenlévét Palesztinában!”

Bevinnek ez a kijelentése egyébként zsidó körökben kedvező fogadtatásra talált, mert annak az atmoszférának megteremtési szándékát látják benne, amely lehetővé teheti zsidók esélyes részvételt a londoni értekezleten. A tanácskozások most bizonytalan ideig szünetelnek. Illegálisosan azzal indokolják a megbeszélések elnapolását, hogy az arab delegátusok tanulmányozni kívánják Bevin és Hall javaslatait, valamint előkészítik saját tervezeteiket. Természetesen az indoklás csak hasztalanos takarója a kudarcnak. Az értekezlet — most már az összehívók is belátják

— nem sikerülhetett a közvetlenül érdekeltek jelenléte nélkül. Azért adtak meghatározatlan ideig szünetet, mert ezalatt az idő alatt kívánják biztosítani zsidók és palesztinai arabok jelenlétét.

A palesztinai arabokra kettős nyomás nehezedik: a palesztinai angol főkörményzó állandó un-szolása és az arab államok közvetlen rábeszélése. Egyes hírek szerint a Palesztinai Arab Főtanácsban szakadás várható. A Főtanács egy része ugyanis hajlandónak mutatkozik engedni a különböző befolyásolási kísérleteknek és szívesen megjelennek a tanácskozási asztalnál, mások azonban továbbra is ellenállnak az ígéretekkel kiközveitelt rábeszéléseknek. Az arabok belső egyenlenségei mellett szembeeszköz és megengedő az a nagyfokú együttműködés, amely a Jewish Agency és a nagy zsidó szervek között éppen a konferenciával kapcsolatban született meg.

Már jelentették, hogy a zsidó szervezetek közös ülésén elismerték általánosan a Jewish Agency vezető szerepét a Palesztinával kapcsolatos ügyek tárgyalásánál. Most az Anglo Jewish Association és a Board of Deputies képviselői választmányaiakkal hagyták helyben azt a döntést, mely szerint zsidó szerv nem fogadhat el meghívást a londoni értekezletre, ha azon a Jewish Agency nem vesz részt. Természetesen addig is igyekeznek az angolai zsidó szervek közvetíteni a kormány és a J. A. között. A világsajtóban a B. B. C. közlése nyomán elterjedt az a hír, hogy a J. A. elfogadta végre is az értekezletre szóló meghívást és azon dr. N. Goldmannal, B. Lockerrel és Brodetzky professzorral képviselteti magát. A hír ebben a formában nem felel meg a valóságnak. A Vaad Leumi, a Nemzeti Tanács még nem járult hozzá, hogy a Jewish Agency képviselői leüljenek a tárgyalóasztalhoz. Ezzel szemben Jeruzsálemi jelentések körében úgy tudják, hogy az angol kormány már hozzájárult a felosztási tervnek is tárgyalási alapként való kezeléséhez. Amennyiben ez a hír megfelel a valóságnak, új fejezete kezdődne a londoni értekezletnek, mert a J. A. jelenléte frissítően halma az eredménytelenségbe fulladt tanács-

kozásokra. Ebben az esetben valószínű, hogy a szünet megszakad és a delegátusok új tervezetekkel ismerkednek meg. Az

angol kormány a Konferencia elnapolt tartama alatt mindenesetre igyekszik megnyerni tárgyaló felelt a részvétel gondolatának.

Két év alatt 500-750.000 zsidót kíván befogadni az önálló zsidó állam

— mondotta Dr. N. Goldmann egy sajtóértekezleten, a bevándorlás lehetőségeiről adván tájékoztatást. A Jisuv már most felkészült a testvérek fogadására földművelés, ipar és lakóházak építésével. A Jisuv nem elégzik meg a tárgyalások elhúzódása következtében ilyen kis méretű bevándorlással, hanem a Vaad Leumi rendelkezésre önkéntes adózással 100.000 palesztinai fontot gyűjtött össze a zsidó fokozott bevándorlást anyagi támogatására. Bár az angol kormány ezt barátságatlan lépésnek tekintette, amely rontja a londoni tárgyalások hangulatát és befolyásolhatja a nehezen kiküzdött eredményeket, mégis előtérrel fogadta a J. A. deklarációját, amely megbélyegezte a Stern csoport terrorista támadását. Deklarált géngsztereknek minősítette a támadókat, akik nem hajlandók alávetni magukat a Jisuv fegyelmének és ezzel mérhetetlen károkat okoznak éppen a legsúlyosabb erőszaktevéseik óráiban. Az arab bankok ellen intézett megmondólatlan

támadásaikkal felbőszítik az arab népet, amellyel pedig a zsidóságnak nincsen semmi nézeteltérése. Az arab sajtóban már jelentkezik is a védelmi harcászólítás ügye alatt az arab militarizmus hangja. — A Jisuv az utóbbi hetekben a nagy utcai tüntetések időszakát éli. A szokott tömegfelvonulások között is a legnagyobbak közé tartozik az a demonstráció, amely Tel-Avivban folyt le a napokban a lengyelországi hamvasztókból hozott koporsónyi hamu temetésénél. Mintegy 100.000 főnyi tömeg lepte el a nagy templom környékét, ahol a gyászszertartás megkezdődött. A résztvevők az utcák során végig leültek a földre és néhány perces „siva“-t tartottak, majd együtt mondták el mindenki a „Kadis“-t, mert mindenkinek volt kit gyászolnia Európában. A koporsó szimbólikusan hatmillió elpusztult, elégett zsidó hamuját tartalmazta, akik így végső pihenőre visszatértek a Szentföldre.

(GELLÉRT)

A Zsidó Világkongresszus köszönetet mondott az osztrák kormánynak a zsidóság jogainak helyreállításáért

A Wiener Kurier, az amerikai haderő bécsi lapja közli, hogy a Zsidó Világkongresszus képviselői, Altmann professzor és Stiassny, akik május óta Ausztriában tartózkodtak, elhagyták az osztrák fővárost.

Elutazásuk előtt felkeresték Figl szövetségi kancellárt, akinek tolmácsolták a Zsidó Világkongresszus köszönetét. A Zsidó Világkongresszus hálaival emlékezett meg az osztrák kormánynak azokról az intézkedéseiről, amelyekkel elősegítette a zsidóság jogainak helyreállítását és a zsidók vagyonárgyainak visszaszerzését.

— Boldogan állapítjuk meg a Zsidó Világkongresszus nevében — mondotta Altmann professzor —, hogy Ausztria felelős vezetői meggyőződéses ellenségei az antiszemitizmusnak. Biztosra vesszük, hogy az antiszemitizmus maradványait is ki fogják irtani.

Ausztriában, mint a Zsidó Világkongresszus delegátusai megállapították, körülbelül 6000 osztrák zsidó él. A visszavándorlás után előreláthatólag 15-20.000 osztrák zsidóból áll majd a zsidóság országos szervezete.

Itt említtük meg, hogy néhány nappal ezelőtt alakult meg, Feiertag professzor elnökletével, az Osztrák Zsidók Szövetsége, amely az osztrák zsidóság egyetlen autorizált képviselője.

A bécsi zsidó hitközség visszakapta épületét és nyitva van a bécsi zsidó gyermekorvóház, amelynek rendbehelyezési költségeit Bécs városá viselte.

ALLAST VALLAL ötvenes, von KERESKEDŐNŐ magányosul vagy üzletben, földművelés lakásába, otthoni vagy helyi egyéni. Jelleg: „100 méretűig megtisztítás”

Lépcsőházi beírozott szoba uriembernek kiadó. Előleg elvétel. „Pátria kávéháza” jellegű a kiadóhivatkozása.

Lányi és Társa
szerencsesorsjegyet
újából árusítja
V., Gróf Teleki Pál-utca 24.

**BALLON, LOBEN-
ÁTLÁTSZÓ- ÉS
VALENTA V., NADOR-UTCA 13**

ESKÜVŐRE

divatos férfi- és női ruhák kölcsönzése.

Esküvői ruhák vétele.
RÓTH, Akáfa-utca 6.

Amerikába vinnék

izr. vallásu, korrekt uriember-férjet, 45-50-ig.

„New-York” jel. Fenzer hirdetőbe, Szervita-tér 8.

Társaságbeli legdiszkrétebb házasság-közvetítő, **Doktorné**

Király-u. 67. I. 3. Telefon: 421-220

Házasság céljából

megismerkednék 50-55 év körüli uriemberrel. Magam 45 éves, árvány vagyok, biztos, jól fizetett tisztviselői állásban. Megkeresésüket csak komoly uriembertől kérek. „Szerény” jelgére a kiadóba.

Házasság céljából

megismerkednék magas, vidéki, házas, rendeltető, 40 éves nő,

hozzállító uriemberrel, 60 évesig.

„Korok” jelgére a kiadóba.

A VAC HIREI

FUTBALL

VAC-MÁVAG 2/2 (2:1). Derekasan küzdött és jó eredményt ért el a szivvel-lélekkel játszó VAC a technikusabb MÁVAG ellen. Jókörök: Reichardt, Frischmann, Kitóti Vidor (a mezőny legjobbja), Reithamer és Rosenthal.

FTC-VAC 2:1 (2:0). Külyökmérkőzés. Óriási sikerrel mutatkozott be a VAC külyökcsapat. Az eredmény könnyen döntetlen is lehetett volna. Góllövő Brenner. Jók Engél, Nadas és Brenner. Rappaport-Kanisai eredményes munkát végeztek. Vasárnap reggel 8 órakor a külyökcsapat játszik az Erzsébetiek ellen. D. u. 1/2 órákor VAC-VII. ker. Barátság I. oszt. mérkőzés.

ASZTALI-TENISZ

VAC-Csepel 13:8 I. oszt. bajnok. Teszler, Vidor, Bogár nékül felálló VAC nem játszott jól. Várkonyi, Surányi dicséretes, Vincze, Gáti, Bihari nincsenek formában.

VAC-Csepel 8:2. III. mérkőzés. Grünberger és Fischer kiütönten játszottak.

Vermes, Temes és Surányi a VI. oszt. bajnokai keret tagjai.

KÉZILABDA

Partisán-VAC 6:3 (3:1). Simai dr. Dückstejn és Komáromi kiállítású és az egész mérkőzést diktatorikusan, lévően, elfoglaltan vezelte.

KOSÁRLABDA

Indul az országos bajnokság. VAC-Goldberger mérkőzés szombaton este 1/8 óra a BBTE-csarnokban. (Pasaréti-ut. 5-ös autóbussz megálló.) Benedek, Dückstejn, Komáromi, Deutsch, Felkai, Pajor, Szendrői tartoznak megjelenni.

Schulz Jenő cég

Órás-ékszerész (6-ajánlása)

VII. Wessely-ut. 6., a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékszerész

VÉTEL! Tel.: 422-345. ELADÁSI

Ünnepi Imaldók

	Do- hány	Rum- bach	Beib- ler	Cealy	Dóza	Nagyf.	Páva	Zugló
Raus Hásónó I. este	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27
" " I. reggel	1/28	7	7	7	7	7	7	7
" " I. d. u.	1/25	5	5	5	5	5	5	5
" " II. este	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27
" " II. reggel	1/28	7	7	7	7	7	7	7
Péntek este	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27
Szombat (Sabbos Sávó)								
" reggel	1/28	7	7	7	7	7	9	7
" d. o.	10	10	10	10	10	10	—	10
" d. u.	1/27	6	6	6	6	6	6	6
" este	1/28	1/28	1/28	1/28	1/28	1/28	1/28	1/28
hétköznapi (reggel)	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27
" (este)	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27

37-42 ÉV KORÜLI ÉLETTÁRSÁT KERESI

csinos, barna, intelligens, jószituált vidéki kereskedő leánya.

Intelligens, komoly kereskedő (bennefoglalási lehetőség) vagy pozícionált uriember személyében. „Napsugár” jövő 22” jelgére a kiadóba.

34 éves

Önálló fiatalember ismeretség hiányában csúlon keresi csinos leány vagy özvegy ismeretséget

házaság céljából

„Védelmes van” jelgére a kiadóba.

Benősülne üzletbe vagy vállalatba

22 éves, önálló, jómógielensű iparos. Keres hozzáillő, csinos, közepmagas nőt. „Biztos egzisztencia” jelgére a kiadóba.

Istenáldás lesz életén

annak az egyedülmaradt, otthonnal, egzisztenciával rendelkező, 40-es, korrekt urnak, aki

feleségül vesz

anyagiak nélkül, mindenkiét vesztett, örökös urinét. „Boldog jövendő” jelgére a kiadóba.

Feleségül venném

kölcsönös szeretet esetén uricsalád 24 év körüli, csinos, intelligens leányát. Lehetőleg fényképes választ kérek. „Tengerentúli kivándorlás és ott ur megjelölés biztos.” jelgére a kiadóba.

Csinos, magas, 29 éves vidéki zsidó lány

házaság céljából

hozzáváló ismeretséget keres. „Vidéki előnyben” jelgére a kiadóba.

Házasságokat

diszkrétan, gyorsan közvetít: **GOLDNÉ, Alsóerdő-utca nyolc, földszint 1 Fogad: 10-12-ig, 2-6-ig. Telefon: 223-480.**

Férjhezmenne harminckétéves uriaszony

Önálló szabónő, kétszobás komfortos lakással, keresettel bíró uriemberhez. „Szabó előnyben” jelgére a kiadóba.

Harminchárom éves nyomdász

özvegyember, négyéves kislával, lakással, otthoni foglalkozással bíró leány vagy gyermektelen özvegyet

feleségül venne

„Gyermekézerelő” jel. a kiadóba.

26 éves, de jóval fiatalabbnak látszó, csinos, intelligens urilány

szépen berendezett lakással, hozzáillő, biztos egzisztenciájú

férjet keres.

„Általán felüli” jelgére a kiadóba.

58 éves, abszolút egészséges, házas uriaszony

férjhez menne

otthonnal bíró, jóérzésű uriemberhez. „Pest vagy vidék” jelgére a kiadóba.

Házasságokat

eredményesen, diszkrétan közvetít, társaságbeli özvegy irodája, **Dumjanich-u. 58. III. 1. Tel.: 228-295,**

A zsinagóga naptára

Szeptember 26, esütörtök: 5707 Tisz II (Ros-hásónó 1. napja), péntek: 2, (Ros-hásónó 2. napja), szombat: 3, (a megférés szombatja), vasárnap: 4, (bőjnap), hétfő: 5, kedd: 6, szerda: 7, esütörtök: 8.

Szombaton, szeptember 28, a hett szidra: Házsinu, háf. Óra: Hósa XIV, 2-10, J66I II, 15-27.

Muskáltsablakok bus özvegyet, leányait özvegynek

férjhezad,

Mjakat, időseket jó benősít Méltóné Bp., Erkel-u. négy, II. 10. Válaszboríték. Köznapokon négytől-hatig.

Nősülne

53 ÉVES FEMIPARI SZAKMUNKÁS, két gyermekem van, egyik 15 éves, a másik 18. Főbérleti, kétszobás lakással van. Feleségül vennék 48 évig, gyermektelen özvegyet. Leánykelet. „Hozomány nem fontos” jelgére Balogh hirdetőbe, Szent István-kürt 8.

Vallásos, szépnek mondott, 46 éves, egyedülálló, házas és utolkezt 60 ur asszony

férjhez menne

egzisztenciával bíró uriemberhez. „Fizomtelkü” jelgére a kiadóba.

Férjhezmenne

38 éves leány

szereynyigényű iparoshoz, vidékre is. 1-2 gyermek nem akadály. Ó-utca 8. házfelügyelő.

Kivándorolni szándékozó

jó konfekciós VARRÓNÓ

házaság céljából

megismerkedne hozzáillő iparoshoz, 33-45-ig. „Erec” jelgére a kiadóba.

benősülne.

Lehet özvegy vagy kivándorlást is helyőse és férjét magával vebné. Mendelsohné, Dob-u 32. I. em.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal 7. VII. Sip-u. 12. - Telefon: 423-030

Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI IZRAELITÁK ORSZÁGOS IRODÁJA

Feladó szerkesztő és felelős kiadó ROOZ REZSO

Postafiókárközpontlári csekkzámla száma: 26.209. (Magyarországi Izraeliták Országos Irodája.)

Beküldött kéziratokat nem térünk meg a visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomda műntözeti Rt. körforgógépin. Fel. nyomda-vezető: Margittay Antal.

Órát • Brilliónst

mielőtt vásárol, tekintse meg kirakatomat.

Neufeld, Rákóczi-ut 8/a

Órajavítás, saját műhely.

Órásoknak nagybani árak!